

O capodoperă a literaturii contemporane,
o carte interzisă de cenzura iraniană

POLIROM

Shahrnush Parsipur

Femei fără bărbați

BIBLIOTECA POLIROM

Shahrnush Parsipur

Femei fără bărbați

Traducere din limba persană
de Cristina Ciovârname

POLIROM
2014

Shahrnush Parsipur, *Zanan Bedun-e Mardan*

Copyright © 1989 by Shahrnush Parsipur

All rights reserved

© 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5048-4

ISBN PDF: 978-973-46-5049-1

ISBN print: 978-973-46-4682-1

Coperta: Radu Răileanu

Foto copertă: (cc) by Andrea Taroni

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

SHAHRNUSH PARSIPUR s-a născut în 1946 în Teheran. A urmat sociologia la Universitatea din Teheran, iar ulterior a studiat filosofia și civilizația chineză la Sorbona. Întoarsă din Franța înainte de a-și termina studiile, în 1979, din cauza revoluției din Iran, a fost arestată în urma unei neînțelegeri și a petrecut mai bine de patru ani în închisoare. Mai târziu a fost iarăși încarcerată din pricina opiniilor sale disidente. A debutat cu povestiri, iar în 1976 i-a apărut cel dintâi roman, *Cîinele și iarna cea lungă*. Scrierile sale au atras atenția cercurilor literare din Teheran, iar în 1992 a fost invitată într-un turneu în America și în țări din Europa. La revenirea în Iran, a constatat că în țară publicarea cărților sale fusese interzisă, așa că s-a întors în Statele Unite, unde locuiește și în prezent.

Mahdokht

Grădina de un verde intens, cu ziduri din chirpici, se afla pe malul râului, cu spatele la sat. Pe o latură nu avea gard, hotar fiindu-i doar râul. În livadă creșteau cireși și vișini. Casa, pe jumătate țărănească, pe jumătate modernă, avea trei camere. În fața casei era un havuz plin de alge și broaște, împrejmuț de pietriș și de câteva sălcii care se oglindeau în apă. După-masa, verdele-închis al havuzului intra într-o luptă mută cu oglindirea verde-deschis a sălciilor. Lucrul acesta o întrista pe Mahdokht, care nu suporta nici un fel de conflict. Era o fată naivă, care își dorea ca toată lumea, chiar și toate nuanțele de verde de pe pământ, să conviețuiască în bună înțelegere.

— Desigur, e o culoare liniștitoare, și totuși...

Sub unul din copaci, chiar pe marginea havuzului, era o bancă ce mereu stătea să alunece în apă din cauza mълului. Mahdokht se așeza pe banca aceea și privea cearta dintre copaci și apă, precum și albastrul cerului care, mai ales după-amiaza, domina întreaga adunare de nuanțe de verde și se dădea drept „arbitrul divin“, așa cum credea Mahdokht.

Iarna, Mahdokht își petrecea timpul tricotând sau visând să studieze franceza ori să plece într-un circuit turistic, și asta pentru că iarna se respiră aer rece și sănătos, în timp ce vara totul se încheie. Vara e plină de fum, de mizerie, de praf ridicat de mașini sau de oameni și de tristețea ferestrelor mari arzând în soare.

— La naiba, de ce nu pricepe nimeni că asemenea ferestre nu-s bune de nimic în țara asta?

Vizitată de asemenea gânduri supărătoare, fusese nevoită să accepte invitația lui Houshang Khan, fratele ei mai mare, de a veni la grădină. Aici însă trebuia să suporte gălăgia copiilor, care țipau toată ziua și mâncau atât de multe cireșe, încât seara îi apuca diareea și primeau iaurt ca să le treacă.

— E iaurt din sat.

— Da, e delicios.

Copiilor le era mereu frig și erau palizi, deși mâncau mai mult decât le trebuia, sau, cum spunea mama lor, „se îndopau“.

Mai demult, când era profesoară, domnul Ehteshami îi tot spunea:

— Domnișoară Parahami, puneți vă rog acest caiet acolo... Domnișoară Parahami, sunați clopoțelul... Domnișoară Parahami, vorbiți cu fata aceasta, eu nu înțeleg ce spune...

Domnului Ehteshami îi plăcea ca ea să fie responsabilă cu disciplina, iar el director. Nu era rău. Dar într-o zi domnul Ehteshami i-a spus:

— Domnișoară Parahami, n-ați vrea să mergem împreună la cinema în seara aceasta? E un film bun.

Mahdokht a pălit. Nu știa cum să răspundă la așa o insultă. Ce-și închipuia individul ăsta? Drept cine o lua? Și, de fapt, ce voia? Acum înțelegea de ce, ori de câte ori domnul Ehteshami vorbea cu ea, celorlalte profesoare le îngheța zâmbetul pe buze. Se gândeau la ceva, dar greșeau. Acum le va arăta tuturor cine este ea. Așa că Mahdokht nu s-a mai dus la școală. Dar anul următor, când a aflat că domnul Ehteshami s-a căsătorit cu domnișoara Ataiy, profesoara de istorie și geografie, a simțit că pieptul i se strânge atât de tare, încât s-a temut că inima îi va țâșni afară.

— Problema mea e că tata a lăsat prea mulți bani.

Într-adevăr, așa era. În anul următor, a tricostat toată iarna pentru primii doi copii ai lui Houshang Khan, care abia începuseră să meargă. Zece ani mai târziu, tricota pentru cinci copii. Nu prea înțelegea de ce făceau atâția copii.

— Nu-i vina mea, spunea Houshang Khan. Mi-s dragi copiii, ce pot să fac?

„Da, chiar așa, ce-ar putea să facă?“

Văzuse de curând un film cu Julie Andrews. Logodnicul lui Julie era un austriac cu șapte copii pe care îi dirija de colo colo cu un fluier. La sfârșit s-a căsătorit cu Julie. Desigur, la început Julie voia să plece și să se călugărească, dar apoi s-a hotărât să se mărite cu austriacul, pentru că urma să nască al optulea copil și asta era soluția cea mai bună, mai ales că veneau și germanii și totul se derula foarte rapid.

— Eu sunt ca Julie.

Avea dreptate. Era întocmai ca Julie. Era în stare să plângă un râu de lacrimi dacă vedea o furnică rănită. Hrănise patru câini vagabonzi și-i dăruise paznicului de la școală paltonul ei cel nou. Pe vremea când era profesoară, fusese de trei ori la orfelinat prin programele de vizitare a centrelor publice și de fiecare dată le dusesese copiilor câteva kilograme de dulciuri.

— Ce copii buni!

N-ar fi deranjat-o ca unii dintre acei copii să fie ai ei. Ce-ar fi rău în asta? Ei ar avea mereu haine curate, n-ar mai sta cu mucii în gură și n-ar mai folosi pentru „toaletă“ un cuvânt așa de grosolan.

— Ce se va alege oare de ei?

Era o întrebare dificilă. Și guvernul anunța uneori la radio sau la televizor că această

problemă trebuie neapărat rezolvată. Atât Mahdokht, cât și statul erau foarte îngrijorați pentru soarta orfanilor. Oare cum ar fi dacă Mahdokht ar avea o mie de mâini și ar putea tricota cinci sute de pulovere pe săptămână?

— Cu fiecare două mâini câte-o bucată, adică cinci sute cu toate cele o mie de mâini.

Dar omul nu poate să aibă o mie de mâini. În plus, Mahdokht iubea iarna și-i plăcea să meargă să se plimbe în fiecare zi. I-ar lua cel puțin cinci ore să-și pună o mie de mănuși.

— Nu, nu... Cu cinci sute de mâini aș lua cinci sute de mănuși și le-aș pune pe celelalte cinci sute de mâini. Cel mult trei minute.

Astea nu sunt probleme reale, până la urmă se rezolvă. E responsabilitatea statului, care ar trebui să-și dea seama că e nevoie de o fabrică de tricotaje.

Mahdokht își legăna picioarele în apa havuzului.

În prima zi când a venit în grădină, s-a dus pe malul râului și a intrat cu picioarele în apă, dar a simțit că un sloi de gheață îi străpunge trupul și a trebuit să iasă repede. Îi era teamă să nu răcească. Și-a pus pantofii și a pornit spre seră. Ușa serei era deschisă și a simțit aerul umed, mai cald decât vara. Cu ani în urmă, domnul Ehteshami îi spusese că aerul din sere e cel mai bun de respirat, mai ales în timpul zilei, pentru că toate plantele produc oxigen. Totuși, atunci când spunea el asta, în seră nu mai erau deloc plante, pentru că fuseseră mutate în grădină. Mahdokht înainta pe culoarul îngust al serei, cu ochii la ferestrele prăfuite. Apoi, zgomot de încleștare și găfâieli, ceva fierbinte și arzător, miros de trupuri.

Lui Mahdokht i-a stat inima în loc. În capătul serei erau Fati, care la doar cincisprezece ani părea deja o femeie versată, și Yadollah, grădinarul – chel, cu ochii roșii și apoși, atât de respingător, încât nici nu te puteai uita la el. Și găfâieli, găfâieli, găfâieli.

Lui Mahdokht i s-a întunecat privirea și picioarele au început să-i tremure. S-a prins cu mâna de marginea traversei de lemn ca să nu cadă, însă nu putea să-și ia ochii de la ei. A continuat să-i privească până au văzut-o. Individul a scos un țipăt și a încercat să se elibereze, dar nu putea. A început s-o lovească pe fată. Aceasta s-a uitat la Mahdokht și a întins mâna spre ea. Mahdokht a ieșit în fugă din seră. Nu știa ce să facă. Confuză, s-a dus spre havuz. Îi venea să vomite. S-a spălat obsesiv și s-a așezat pe marginea băncii.

„Ce să fac?“

S-a gândit să meargă să-i spună totul lui Houshang Khan și soției lui, pentru că fata era în grija lor.

„Are doar cincisprezece ani, e revoltător!“

Cu siguranță Houshang Khan i-ar da fetei o bătaie soră cu moartea și ar alunga-o. Apoi frații ei ar omorî-o.

„Ce să fac?“

S-a gândit să-și strângă repede bagajele și să plece înapoi la Teheran. Tot ar fi mai bine decât să se chinuie în continuare.

„Și apoi?“

Neștiind ce să facă, a fost nevoită să se întoarcă îngrozită spre seră. Fata tocmai ieșea împleticindu-se, cu chadorul pus pe dos. Avea fața roșie și zgâriată.

— Doamnă scumpă! s-a văitat ea, aruncându-se la picioarele lui Mahdokht.

„Scheaună ca o cățea“, și-a spus Mahdokht.

— Șterge-o, mizerabilo!

— Nu, doamnă, pentru Dumnezeu, te implor! Fac orice pentru dumneata!

— Taci și dă-te la o parte!

— Bată-mă Dumnezeu să mă bată! Dacă-i spuneți mamei, mă omoară.

— Am zis eu că-i spun?

— O să mă ia de nevastă, jur! Vine chiar mâine la domnu' să mă ceară.

A trebuit să-i promită că nu va spune nimic, doar ca s-o facă să se desprindă de picioarele ei, pentru că atingerea mâinilor fetei îi provoca fiori de dezgust. Fata s-a întors în casă poticnindu-se, iar Mahdokht a tras adânc aer în piept. Îi venea să plângă.

Trecuseră trei luni de atunci și vara se apropia de sfârșit. Urmau să se întoarcă în oraș chiar în ziua aceea și nimeni nu știa de ce Yadollah, grădinarul, plecase pe neașteptate.

— E foarte ciudat, se mira Houshang Khan. De sute de ori a spus cu gura lui că nu va pleca de aici.

A fost nevoit să aducă alt îngrijitor, pentru ca grădina să nu fie devastată în timpul iernii. Houshang Khan spunea că oricine poate să instaleze patru bănci pe malul râului și să le închirieze vinerea cu treizeci de tumanii unor persoane dubioase. Toată lumea i-a dat dreptate lui Houshang Khan.

Din fundul grădinii se auzea râsul zgomotos al fetei. Îi dusesese pe copii la joacă, dar cine știe ce jocuri îi învăța? Mahdokht măsură camera cu pași furioși și lovea cu pumnii în perete și ușă. Își făcea griji pentru copii.

„Ah, de-ar fi rămas gravidă, ca s-o omoare!“

Ar fi convenabil dacă fata ar fi rămas însărcinată. Atunci, toți frații s-ar năpusti asupra ei și ar stâlci-o în bătaie. Ce bine-ar fi! Nu i-ar mai strica pe copii.

Dintr-odată, și-a spus: „Virginitatea mea e ca un copac“.

Brusc a simțit nevoia să se privească în oglindă. Trebuia să-și vadă chipul în oglindă.

„Poate de aceea sunt verde.“

Fața ei avea o nuanță măslinie care bătea spre galben. Sub ochi avea o mulțime de pliuri, iar fruntea îi era străbătută de o venă care ieșea mereu în evidență. Domnul Ehteshami îi spusese mai demult:

— Ce rece sunteți, ca de gheață.

„Nu, nu ca gheața“, și-a spus. „Sunt un copac.“

S-ar putea planta chiar ea în pământ.

„Bun, nu sunt sămânță, sunt copac. Trebuie să mă plantez.“

Cum ar putea să-i spună asta lui Houshang Khan? Ar fi vrut să-l ia deoparte și să-i spună: „Frățioare, hai să discutăm prietenește. După cum știi, puloverele se tricotează în fabrici“. Dar dacă ar aduce vorba de tricotate, ar fi nevoită să-i povestească și despre cele o mie de mâini. Era imposibil să-i explice așa ceva, Houshang Khan n-ar înțelege niciodată. Cum ar putea să-i spună că, atâta timp cât există mii de fabrici care fac pulovere, nu mai este nevoie ca ea să tricoteze?

Păi, nu avea de ales. Mahdokht își dorea să rămână în grădină, să se planteze acolo la începutul iernii. Trebuia să întrebe un grădinar care e cel mai potrivit moment pentru plantarea lăstarilor. Ea nu știa, dar nu conta. Va rămâne și se va planta. Poate se va transforma în copac. Voia să crească pe malul râului, să aibă frunze mai verzi decât mîzga de alge și să se ia la întrecere cu apa din havuz. Ar avea o mulțime de mlădițe care s-ar răspândi peste tot. O livadă plină de Mahdokht. Vor fi nevoiți să scoată toți cireșii și vișinii pentru ca Mahdokht să poată crește. Și Mahdokht ar crește. Ar scoate mii și mii de lăstari. Ar acoperi întreaga lume, pământul s-ar umple de copaci Mahdokht. Americanii ar cumpăra lăstarii ei și i-ar duce în California sau în alte regiuni, mai reci. Sigur ar greși numele pădurii de Mahdokht și i-ar spune „Mahdokt“. I-ar tot pronunța așa numele până ar ajunge „Meduk“ în unele zone, sau „Maduk“ în altele. Și peste patru sute de ani lingviștii ar purta polemici aprinse despre etimologia numelui ei și-ar stabili în cele din urmă că ambii termeni provin din aceeași rădăcină, și anume „Madik“, de origine africană. Dar apoi biologii i-ar contrazice, spunând că un copac de climă rece nu ar putea crește în Africa.

Mahdokht a început să-și lovească repetat capul de perete, până a izbucnit în lacrimi. Printre hohote de plîns, s-a gândit ca anul acela trebuie neapărat să facă un tur al Africii. Voia să meargă acolo și să devină un arbore tropical. Își dorea asta din toată inima și întotdeauna dorințele inimii sunt cele care aduc oamenii în pragul nebuniei.

Faezé

După multe zile de șovăială și reflecții, în data de 16 august 1953¹, la ora patru după-amiaza, Faezé a luat în sfârșit o hotărâre. Tăcerea nu mai avea nici un sens. Dacă mai aștepta mult, totul urma să se ducă de râpă. Trebuia să-și apere drepturile. Dar, în ciuda puterii interioare care o anima, i-a luat o oră întreagă să se îmbrace. Și-a pus ciorapii fără grabă, apoi a îmbrăcat o bluză și o fustă de vară, din pânză. În tot acest timp, și-a spus de câteva ori că poate și Amir Khan va fi acolo. Gândul la Amir Khan îi făcea tot trupul să ardă. Dacă Amir Khan va fi acolo, cu siguranță îi va fi greu să spună tot ce avea de zis. Nu va fi în stare să scoată nici un cuvânt, va fi nevoită să țină totul ascuns mai departe în adâncul sufletului și va cădea iar pradă șovăielii și frământărilor. De fiecare dată când se hotărâse să vorbească, s-a întâmplat ceva care a oprit-o, aducând-o iar la frământări și șovăieli.

Pe când se pudra în fața oglinzii, și-a spus: „Îmbătrânesc“. Avea douăzeci și opt de ani și două luni. Nu era bătrână, desigur, doar cam ofilită.

Și-a pus pantofii, și-a luat geanta și a coborât scările. Bunica stătea pe bancă în curte și privea havuzul. Păcănitul tocurilor lui Faezé i-a distras atenția. A întrebat-o:

— Pleci în oraș?

— Da!

— Nu-i o idee bună. E zarvă peste tot.

Radioul vecinilor era pornit și gălăgia se auzea până în curtea lor. Faezé a ezitat. Bunica avea dreptate.

— Măcar pune-ți chadorul! a sfătuit-o bătrâna.

Faezé s-a întors sus fără să spună un cuvânt. A scos de sub celelalte haine chadorul negru pe care-l purta în zilele de doliu și l-a îmbrăcat în fața oglinzii. Bucățile mari de material îi dădeau o înfățișare colțuroasă, diformă. Dacă Amir Khan va fi acolo, sigur o va lua peste picior. De obicei n-o deranjau tachinările lui Amir, însă nu în chestiuni de genul acesta. Era plăcut când glumea cu ea și o întreba de ce nu se mărită, dar n-ar fi frumos dacă ar fi răs pe seama chadorului ei negru. Poate ar face-o să plângă. N-ar fi bine să se smiorcăie în fața lui Amir Khan. Oricum, nu avea de ales, așa că a coborât din

nou scările, de data aceasta cu chadorul pe ea. Bunica nu i-a mai zis nimic. Trecuse demult vremea în care dădea ordine celor din jur.

A ieșit în stradă. Din depărtare se auzea larma demonstrațiilor, dar, găsindu-se pe o străduță lăturalnică, a dat repede de un taxi. S-a urcat în mașină și i-a spus șoferului:

— Strada Sezavar.

Șoferul a privit-o prin oglinda retrovizoare și a pornit motorul.

— Nu vă e teamă? a întrebat-o. E foarte mare agitație.

— N-am de ales.

— Va trebui să ocolesc puțin. N-o pot lua pe străzi principale, e periculos.

— Nu-i nimic.

Șoferul a luat-o pe străzi lăturalnice. La o intersecție, circulația se blocase. Un bărbat stătea în mijlocul străzii și făcea semn mașinilor să oprească. Brusc, bărbatul a sărit pe trotuar și s-a îndepărtat în mare viteză. Îl urmărea cineva. A cotit pe o alee și s-a făcut nevăzut. Mașinile au demarat în trombă. Un alt bărbat a sărit pe portbagajul taxiului în care se afla Faezé și a început să lovească geamul cu un cuțit. Faezé nu s-a uitat la el. Își îngropase capul în poala fustei. Dintr-odată i-a părut rău că ieșise din casă. Șoferul a pus o frână bruscă și Faezé s-a lovit puternic cu capul de scaunul din față. Mașina a pornit apoi în viteză și Faezé a fost proiectată cu o smucitură de bancheta din spate. Bărbatul a fost aruncat de pe portbagaj și a căzut pe jos.

— V-am spus că e periculos! a strigat șoferul. Mie mi-a ajuns pe ziua de azi!

Faezé nu i-a răspuns.

— La naiba! a continuat el. Așa-mi trebuie dacă-mi bag nasul unde nu-mi fierbe oala. Nevastă-mea mi-a zis de zece ori să nu ies din casă.

Faezé nu i-a răspuns. Nu-i plăcea cum o privea întruna în oglinda retrovizoare. Abia aștepta să coboare.

În sfârșit au ajuns la destinație. I-a întins șoferului o bancnotă de doi tuman. Atingerea mâinii lui i-a provocat o repulsie atât de puternică, încât, fără să mai aștepte restul, a deschis portiera și a țâșnit afară din mașină.

Casa era chiar la stradă. Și aici se auzea hărmălaia din depărtare. Faezé a sunat la ușă. După două minute care i s-au părut insuportabil de lungi, Aliyé a deschis, somnoroasă.

— Dormeai la ora asta? Halal să-ți fie!

Aliyé a salutat-o și s-a dat la o parte ca să-i facă loc să intre.

— Mounes e acasă? a întrebat Faezé.

— Da, este.

— Unde?

— Probabil în camera de zi.

Faezé a pornit spre camera de zi. La primul pas, și-a spus „este“, la al doilea „nu este“

și tot așa până a ajuns la ușă. Era al cincilea pas. A spus „este“ și a deschis ușa. Mounes stătea singură în fața radioului și asculta cu atenție. Amir Khan nu era acolo. Faezé s-a gândit că probabil e la etaj și doarme.

— Bună! a salutat vizitatoarea.

Chipul lui Mounes s-a luminat.

— Ce surpriză! Ce mai faci, draga mea? Parcă nu ne-am fi văzut de-un car de ani!

În timp ce vorbea, Mounes s-a ridicat agale de la locul ei și a dat mai încet sonorul radioului.

— Chiar că nu ne-am văzut de mult! Dar nici tu n-ai mai dat măcar un semn de viață, pentru Dumnezeu!

Fetele s-au sărutat, murmurându-și politețuri și gratulându-se cu amabilități, apoi s-au așezat lângă radio.

— Ești singură? a întrebat Faezé.

— Da, draga mea, sunt singură. Ceilalți au plecat la Mashhad.

— De ce nu mi-ai spus?

— De două zile au plecat.

— Și Amir Khan ce face?

— Nu e aici, e la muncă.

— Vai, dar nu-i de mers la muncă în toată agitația asta!

— Când iese din casă, spune că merge la muncă. Altceva nu știu.

— Hm, ce neobișnuit...

— Neobișnuită e frumusețea ta!

— Ei, mă măgulești cu așa complimente!

— Nu-i nici un compliment! Vorbesc serios. Vrei un ceai?

— Mulțumesc! Numai dacă nu e prea mare deranjul...

Mounes s-a ridicat să trimită după ceai, iar Faezé a închis radioul, ca să nu le stânjenească discuția. Nu putea risca una ca asta, nu după atâtea amânări și zbucium sufletesc. Mounes s-a întors în cameră și s-a așezat în fața lui Faezé fără nici un cuvânt. Faezé citise undeva că oamenii cu fața rotundă sunt proști din naștere. Când a citit asta, s-a repezit imediat la oglindă să-și cerceteze chipul, deși știa foarte bine că nu e rotund. Chiar i se spusese de mai multe ori că are o față prelungă, ca de cal. Mai ales bunica îi zicea asta, pe tonul acela al ei atât de înțepător, că-i mai simțea usturimea și după ani de zile. Cu toate acestea, fugise la oglindă și se privise cu atenție, ca să se asigure că nu face parte din tagma proștilor. Din acel moment, se obișnuise să judece oamenii după forma feței. Amir avea o față pătrătoasă cu bărbie proeminentă, dar Mounes se născuse cu fața rotundă. Rotundă-rotundă. Arăta ca o combinație între luna plină și un ou. Așadar, de mai bine de zece ani, Faezé era convinsă că Mounes e proastă, deși o depășea cu cel puțin zece ani. Cu toate acestea, a continuat să fie prietenă cu Mounes,

pentru că avea unele calități ce au făcut ca legătura lor să dureze. Amir intrase în peisaj de un an-doi. Acum venea să-i viziteze nu doar ca s-o vadă pe Mounes, ci și în speranța de a-l întâlni pe Amir Khan. Uneori se gândea că dacă fața lui Mounes ar fi fost puțin mai prelungă, i-ar fi venit între timp ideea să-i aranjeze măritișul cu Amir Khan. Își spunea de multe ori: „Biata fată, oare de ce are fața atât de rotundă?”.

Aliyé a adus ceaiul în cameră și au început să soarbă din cești. Mounes se uita din când în când spre radio. Deși era mai în vârstă și se afla în propria casă, n-avea curajul să-l deschidă. În cele din urmă, a întrebat:

— E agitație mare în oraș?

— Da, e nebunie.

— Amir Khan m-a prevenit să nu ies din casă. A zis că-i moarte de om afară.

— Are dreptate. Unu' a sărit pe taxiul în care eram.

Ca să nu lase discuția să divagheze, Faezé a întrebat:

— Ai văzut-o pe Parvin în ultima vreme?

— Nu, n-am mai văzut-o de o lună.

— De ce nu?

— Păi, ultima dată când am văzut-o avea copilul bolnav. Zicea că are pojar și că e mai bine să nu vină nimeni în vizită, să nu se împrăștie virusul.

— Mai bine că n-ai văzut-o.

Mounes s-a uitat la Faezé pe sub gene. Faezé aștepta ca Mounes să spună ceva, pentru a putea continua cu ce avea ea de zis, dar femeia stătea fără să scoată vreun cuvânt, fixând cu ochii modelul covorului. Faezé a fost nevoită să reia tot ea discuția:

— În viața mea n-am văzut pe cineva mai neobrăzat ca ea!

De data aceasta, Mounes i-a aruncat o privire plină de uimire.

— De ce spui asta?

Avea un ton plin de inocență. „Ah, Doamne, ce bine-ar fi să n-aibă fața așa de rotundă!”, și-a spus Faezé în gând, continuând apoi cu voce tare:

— E o mizerabilă. E groaznic când află omul asemenea lucruri după o prietenie de zece-cincisprezece ani. Dar e o prefăcută și nu s-ar da înapoi de la nici o mârșăvie.

Mounes o privea înfiorată.

— Dar ce-a făcut? Vrea să divorțeze?

— Oh, nu... Le-a făcut pe toate, în afară de divorț. Mizerabila! Vai de bietul frate-meu!

Mounes a strâns din buze cu sfială. Cuvintele lui Faezé îi stârniseră curiozitatea. Se cufundase în gânduri și încerca în zadar să-și dea seama care ar putea fi cauza purtării scandaloase a lui Parvin. O întâlnește pe Parvin mai mult în casa lui Faezé, la petreceri, înmormântări sau alte evenimente. Ajunseseră oarecum prietene și Mounes n-avea ce-i reproșa.

Mounes continua să se uite fix la Faezé, așteptând să-i explice în ce consta josphicia lui Parvin. Ochii lui Faezé au început să se înroșească, apoi fata a izbucnit în plâns. Sclipirea lacrimilor ei s-a răsfrânt în ochii lui Mounes, care a început la rândul ei să plângă. Așa era întotdeauna. Ori de câte ori cineva plângea în fața lui Mounes, o făcea și pe ea să plângă. Nu știa nici ea de ce mereu se întâmpla așa.

— Nu plânge, te rog! a implorat-o pe Faezé, printre suspine. Ce s-a întâmplat?

Faezé scotocea după o batistă, fără succes. În cele din urmă, și-a șters ochii cu colțul chadorului, care acum îi stătea în dezordine.

— De-ai ști ce drăguță am fost cu ea! Crezi c-ar fi avut parte de atâta fericire dacă nu eram eu? De anul trecut au început certurile cu fratele meu. Numai din vina ei. Idioata și-a strâns boarfele și s-a dus la maică-sa. Ce femeie cu un dram de bună-cuviință ar face așa ceva? Și cine crezi că i-a împăcat? Biata de mine! Am dat o masă pe care o pomenește încă tot orașul. I-am dat măcelarului doi tumani bacșiș ca să-mi aleagă cele mai bune bucăți de carne. Am făcut tocană cu vinete, *tah-chin*² și kebab de pui. Și ce mai kebab! L-am marinat în suc de lămâie cu mentă și condimente și-am stat o oră jumătate în curte ca să-l rumenesc. Am făcut iaurt și spanac. Și crezi că mi-a fost ușor să găsesc roșii? L-am pus pe subofițerul Sarvbala să cumpere băutură, ca să aibă tatăl ei ce da pe gât.

Faezé a strâns din buze, de parc-ar fi vrut să-și stăvilească amărăciunea care o năpădise. Mounes o privea cu ochii mari.

— Și-apoi ce s-a întâmplat?

— Ce să se întâmple? Ai fi zis că le-am organizat a doua nuntă. Am trimis-o înapoi la casa fratelui meu. Apoi, după vreo două luni, secătura a zis că vrea să se revanșeze, dar de fapt urmărea să-mi terfelească munca. A dat și ea o masă într-o seară și a pregătit mâncare europeană. A aruncat niște bucăți de piele tăbăcită pe-un platou și cică ne servea friptură. Ha! De parc-am fi fost niște țăranoi lipsiți de gust! Mi-am dat seama atunci că mă dușmănește. Mi-am zis că dacă vrea război, o să-i arăt eu unul de-o să-l țină minte cât o trăi.

— Mie nu mi-a zis niciodată că vrea război cu cineva, a intervenit Mounes.

— Păi ce-ar putea să spună? Că vrea să facă pe grozava pe socoteala mea? De când mă știu, oricine a gustat din mâncarea mea s-a minunat ce bună e. Cum îndrăznește parvenita asta să se pună cu mine? Crede că nu mă prind ce hram poartă? Lupul își schimbă părul, dar năravul ba, nu-i așa?

— Așa-i.

— Bun, m-am dus și-am cumpărat o carte de bucate. Cine știe să facă *tah-chin* ca mine poate să facă friptură și din cauciuc. Pe toate le-am învățat.

— Sigur că da. Nici nu-i greu, în fiecare dimineață sunt la radio emisiuni care te-nvață să gătești.

— Tocmai asta voiam să demonstrez și eu! Așa c-am dat iar o masă.

— Când?

— Luna trecută. I-am chemat pe toți la o cină cu mâncare europeană. M-am dus iar la măcelar și i-am dat cinci tumani bacșiș ca să-mi taie opt bucăți din cel mai bun mușchi, câte o bucată de persoană. Am cumpărat mazăre franțuzească, fasole verde, roșii, cartofi. Am făcut orez cu fasole și salată. Am mai făcut iaurt și spanac. Vai, dragă, am făcut un sos pentru friptură, să te lingi pe degete! Am luat din piață cele mai mari piersici și nectarine, plus vișine și cireșe. L-am trimis iar pe subofițerul Sarvbala să cumpere băutura și-am pus-o într-o carafă, am umplut cu gheață bolul de cristal al bunicii și-am pus carafa în mijloc.

— De ce? a întrebat-o Mounes, privind-o cu admirație.

— Ca să rămână băutura rece, i-a răspuns Faezé zâmbind.

— Ce interesant!

— Da, de-ai fi fost și tu să vezi...

— Păi de ce nu m-ai invitat?

— Amir Khan era plecat la Shiraz. M-am gândit ca nu te puteai întoarce acasă singură, seara.

— Aha.

— Bun, au mâncat de-și lingeau degetele, toți m-au complimentat. Secătura aia murea de ciudă, se făcuse roșie ca racul.

— Parvin?

— Da, normal, cine altcineva? Și știi ce-a făcut atunci?

— Ce?

— Nu s-a lăsat. Mi-a spus „Dragă Fowzi“... Auzi, nesimțita, m-a luat cu nume de alint! Ce, o doare gura să spună „Faezé“? Mi-a spus „Dragă Fowzi, nu se pune sos pe *filet mignon*“. Și-a zis-o cu voce tare, s-audă tot cartierul.

— Nu mai spune!

— Nici nu-ți imaginezi cum m-am simțit. Am întrebat-o ce autoritate a stabilit că nu se pune sos pe *filet mignon*. Întâi mi-a zis că a auzit la radio. I-am răspuns că eu am luat rețeta dintr-o carte și atunci a zis că și ea a citit într-o carte. I-am zis că sigur cartea aia e o porcărie. Din păcate, s-a găsit frate-meu să se amestece: „Nu contează dacă se pune sau nu sos, e delicios oricum“. Individida s-a bosumflat că frate-meu mi-a luat apărarea și a rămas îmbufnată până am terminat de mâncat.

Mounes părea atât de captivată de subiect, încât Faezé s-a văzut nevoită să adauge niște înfloritură.

— A fost țâfnoasă tot restul serii, până când bărbații s-au dus pe terasă. Ea a rămas, cică să mă ajute să strâng masa.

Faezé a tăcut, strângând buzele. Nu și-a mai putut opri lacrimile, care au început să i

se prelingă pe obraji.

— Nu plânge, te rog! a implorat-o Mounes, ea însăși cu ochii în lacrimi.

Faezé a continuat:

— Pe când strângeam masa, individa mi-a zis: „Una care se tot lipește de Faty pe hol ar face mai bine să-și petreacă timpul gândindu-se la perdeaua virginității ei, nu la gătit“.

Lacrimile se rostogoleau pe fața lui Faezé și-i cădeau pe fustă. Mounes o privea cu ochi umezi și rotunzi de uimire.

— Cine e Faty?

— Nenorocitul de frate-său. Un jeg de om, zici că-i scos din hazna. Adică, eu și Faty... Îți spun, mi-a sărit țandăra. Întâi am vrut s-o plesnesc, să-i sară dinții din gură, să-i dau o lecție pe care să n-o uite toată viața. Dar era și frate-meu acolo, așa că m-am gândit mai bine. Mi-am zis că dacă ea s-a luat de mine, mă iau și eu de ea. I-am spus: „Unu' la mână, doar Moartea s-ar atinge de frate-tău, cu mutra aia a lui. Doi la mână, virginitatea nu-i o perdea, e-un orificiu. Ai făcut trei copii și nu știi măcar atâta lucru? Și îndrăznești să mai vorbești oamenii pe la spate“.

Mounes nu mai plângea. O privea uimită pe Faezé.

— I-am spus că dacă-și mai deschide o dată gura aia mizerabilă și mai spune așa tâmpenii, o fac bucăți. Noroc că nenorocita îi știe de frică lui frate-meu și și-a-nchis pliscul.

Mounes privea tăcută florile de pe covor. Faezé și-a șters lacrimile și se uita scrutător la ea, urmărindu-i expresia feței. A continuat:

— E o viperă și nu se va lăsa până nu mușcă, știi asta. Acum dă târcoale și-mi terfelește numele. Dar nu-mi pasă. Cine are conștiința curată n-are de ce să se teamă. Dar m-a înfuriat așa de tare, c-am vrut să mă duc la doamna Mahjabin să-mi iau certificat de virginitate, să-l înrămez și să-l agăț pe perete în camera mea, ca să-l vadă și să crape de ciudă.

Mounes privea în continuare covorul fără să scoată un cuvânt. În cele din urmă, a spus:

— Virginitatea e o perdea, așa mi-a zis mama. Dacă o fată sare de la înălțime mare, se poate rupe.

— Cum poți să spui așa ceva? E-un orificiu. E îngust, apoi se lărgeste.

— Oh...

Mounes a pălit. Faezé s-a uitat lung la ea.

— S-a întâmplat ceva?

— Nu, nimic. Dar trebuie să fie o perdea.

— Nu, draga mea. Am citit despre asta. Știi că citesc mult. E-un orificiu.

Chiar atunci a intrat Aliyé, aducând fructe, urmată aproape imediat de Amir Khan,

un bărbat îndesat. Faezé l-a salutat cu sfială. Amir le-a răspuns la salut și s-a așezat într-un fotoliu.

— E mare nebunie în oraș, a zis el. Să nu ieșiți din casă.

A observat apoi ochii roșii ai fetelor.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic, a răspuns Mounes.

Privirea lui Amir Khan a devenit mai aspră. S-a încruntat.

— Am întrebat ce s-a întâmplat.

— Stăteam și noi de vorbă, a spus Faezé.

— Și-atunci de ce-ați plâns?

— Doar suntem fete...

Amir Khan a zâmbit imperceptibil.

— Bun, eu plec acum, a anunțat Faezé.

— Unde? a întrebat Amir. E-o nebunie afară de nu se mai înțelege om cu om.

— Trebuie să plec, se face târziu.

Amir Khan ar fi vrut să-i spună să rămână, dar nu se putea. Familia ei s-ar fi îngrijorat.

— Vă duc eu, a propus el. Ați fost foarte amabilă să ne vizitați, dar o femeie n-ar trebui să iasă din casă într-o zi ca asta.

— Nu-i chiar așa de rău, Amir Khan.

Bărbatul s-a încruntat.

— Nici n-are sens ca o femeie să iasă din casă. Locul femeii acolo e, lumea de afară e a bărbaților.

Faezé n-a răspuns. Nu făcea să-l contrazică pe Amir Khan. Mai bine să lase lucrurile să meargă de la sine. Cel puțin se liniștise în privința lui Parvin, care nu mai avea cum să-i încurce socotelile. Era bucuroasă că i-o luase înainte.

Amir Khan s-a ridicat ca s-o ducă pe Faezé acasă înainte să se întunece. Fata era încântată că vor petrece un timp singuri.

— Nu-i așa de periculos dacă ocolim pe străzi lăturalnice. La fel mi-a zis și taximetrul.

1. În data de 19 august 1953 guvernul iranian condus de Mohammad Mosaddegh a fost răsturnat în urma unei lovituri de stat orchestrate de serviciile secrete americane și britanice. Zilele care au precedat căderea guvernului au fost marcate de manifestații violente în Teheran și în marile orașe ale Iranului (n.tr.).

2. Budincă de orez cu diferite tipuri de carne, în straturi (n.tr.).

Mounes

Prima parte: Moartea

La ora patru după-amiază în data de 18 august 1953, Mounes stătea pe acoperișul casei, privind strada. Nu mai dormise deloc de exact cincizeci și șase de ore. Amir Khan îi spusese să nu iasă din casă.

Așa că se uita de sus în stradă. Era foarte aglomerată, oamenii fugeau în grupuri, când în dreapta, când în stânga, și părea că se urmăresc unii pe alții. Apoi au trecut mai multe camioane pline de oameni, urmate de câteva tancuri. Din depărtare se auzea răpăit de mitraliere.

Mounes se gândea că timp de treizeci de ani privise de la fereastră grădina și își imaginase virginitatea ca o perdea. Când avea opt ani, i se spusese că Dumnezeu nu iartă niciodată o fată care și-a pierdut-o. Iar acum, de două nopți și trei zile, aflase că de fapt nu-i o perdea, ci un orificiu. Simțea că ceva s-a frânt în ea și o furie rece îi cuprinsese tot trupul. Își amintea cum, în copilărie, privise cu jind copacii dorindu-și să se poată cățăra măcar o dată într-unul, dar nu o făcuse de teamă că-și va pierde virginitatea. Își simțea picioarele de plumb. Își spuse: „Am să mă răzbun!“.

Un bărbat a cotit pe alee împleticindu-se, ținându-se cu mâinile de burtă. După câțiva pași, a căzut cu capul înainte în șanțul de pe marginea drumului. Mounes nu-i vedea fața, doar picioarele ce îi ieșeau din șanț.

Mounes a închis ochii și s-a aplecat înainte. În cinci secunde, zăcea lipită de caldarâm, cu fața în sus. Ochii îi rămăseseră deschiși, ațintiți spre albastrul de deasupra.

Mounes

Partea a doua: A doua naștere și moarte

La început, Mounes murise. Sau poate doar crezuse că murise. A rămas o vreme întinsă pe asfalt, cu ochii larg deschiși. Încet-încet, albastrul cerului a devenit negru, iar din ochii lui Mounes lacrimi au început să se prelingă. S-a frecat la ochi cu mâna dreaptă, apoi s-a ridicat. O durea tot corpul și se simțea extrem de slăbită.

Puțin mai încolo pe alee, bărbatul zăcea în șanț, cu picioarele afară. Involuntar, Mounes s-a apropiat de el. Și fața omului era întoarsă spre cer, iar ochii îi rămăseseră deschiși.

— Vă simțiți bine? l-a întrebat.

— Am murit, i-a răspuns bărbatul.

— Pot să vă ajut cu ceva?

— Ar fi mai bine să plecați de aici. Ați putea avea probleme.

— De ce?

— Păi n-auziți gălăgia? Își reglează conturile acum.

— Și atunci dumneavoastră ce faceți aici?

— Dragă doamnă, v-am spus deja. Am murit.

— Dacă vă îngrijesc, poate o să vă faceți bine iar.

— Nu cred. E prea târziu. Un francez a scris un scenariu de film intitulat *Jocurile sunt făcute*. Și eu am ajuns în punctul acesta. E prea târziu, jocurile sunt făcute.

Mounes a simțit un regret profund.

— Dar poate că..., a insistat ea.

Bărbatul se enervase de-a binelea.

— Ți-am zis să pleci! E de-a dreptul penibil!

Așa că Mounes a plecat. A cutreierat străzile timp de o lună. În primele zile, pe străzi era mare agitație și oamenii erau ocupați să se bată și să se ucidă între ei. Apoi orașul a început să se liniștească treptat și oamenii au plecat la casele lor ca să se gândească la

cele întâmplare, măcinați de regrete. Unii au mers la închisoare. Alții erau bucuroși și-o țineau tot în petreceri, băutură și râsete. Mounes era trecută de prima tinerețe și, firește, nu mergea la petreceri, dar le vedea din stradă, prin ferestre, și auzea râsetele dinăuntru. Noaptea nu ieșea nimeni din casă, din cauza interdicției poliției. În cele din urmă, peregrinările lui Mounes au dus-o în zona librăriilor de lângă universitate. Timp de câteva zile nu a îndrăznit decât să stea și să se uite la copertele cărților, fără să-și dea voie să citească titlurile. Apoi, încet-încet, frica i s-a risipit și a început să le citească. Într-o zi i-a atras atenția o carte, dar nu din vitrina vreunei librării, ci din standul unui vânzător de stradă. Era intitulată *Împlinirea sexuală sau cum să ne cunoaștem propriul corp*.

Timp de douăsprezece zile, Mounes a tot trecut pe lângă standul cu pricina, privind cu coada ochiului titlul cărții. În a treisprezecea zi, și-a luat inima-n dinți și s-a apropiat.

— Aceasta cât costă?

— Cinci tumani.

Mounes a cumpărat cartea. S-a refugiat pe o stradă mai retrasă, s-a așezat la umbra unui copac și a început să citească. A citit-o din scoarță-n scoarță, apoi a luat-o iar de la început, și tot așa, timp de trei zile.

În cea de-a treia zi, și-a ridicat privirea din carte și a văzut într-o cu totul altă lumină copacii, cerul, străzile. Simțea că se maturizase.

A aruncat cartea într-un șanț și a pornit spre casă. A ajuns seara, la apus. Aliyé a deschis ușa și, când a văzut-o pe Mounes, a scos un țipăt și s-a prăbușit. Mounes a ajutat-o să se ridice de pe jos și a întrebat-o:

— Ce s-a întâmplat, Aliyé?

Femeia își revenea încet-încet în fire.

— Doamnă scumpă, ne-ai speriat rău de tot. De o lună întreagă părinții și fratele dumitale scotocesc fiecare colțișor din oraș și din împrejurimi și plâng în fiecare seară cu lacrimi de sânge. Unde-ai fost? Ce-ai făcut tot timpul ăsta?

Mounes nu a răspuns, doar a clătinat din cap și a zâmbit enigmatic.

— Draga mea Aliyé, nu mai sunt vechea Mounes. Acum știi foarte multe lucruri.

Apoi, demnă și senină, a intrat în camera de zi, s-a așezat într-un colț și s-a cufundat în gânduri. După vreun sfert de oră, Amir Khan a intrat în casă, răvășit și agitat. Livid, a strigat din prag către Mounes, aflată în fața lui, în partea opusă a camerei:

— Unde ai fost, nerușinato?

Mounes i-a zâmbit cordial. Nu vedea nici un motiv de supărare. Nu era nici deranjată, nici surprinsă de reacția lui Amir Khan.

— Ai făcut familia de rușine! a continuat el. Acum tot cartierul știe că ai dispărut.

— Doar m-am plimbat puțin, a răspuns Mounes.

— Ți-am spus să nu ieși din casă, nerușinato!

Amir Khan și-a scos cureaua și s-a repezit asupra lui Mounes, care nu înțelegea de ce e lovită. A suportat o vreme bătaia, mirată, fără să reacționeze. În cele din urmă, l-a întrebat:

— Amir Khan, de ce mă lovești? Ești nebun?

Auzind una ca asta, Amir Khan s-a înfuriat la culme. A apucat cuțitul de fructe de pe masă și l-a înfipt cu toată forța în inima lui Mounes.

Cu un oftat ușor, fata și-a luat rămas-bun de la viață pentru a doua oară.

Mounes

Partea a treia: Renașterea

Auzind strigătele, Aliyé a dat buzna în cameră. Când a văzut corpul însângerat al lui Mounes și cuțitul mânjit de sânge din mâna lui Amir Khan, a scos un țipăt și a căzut fără simțire pe podea. Năucit, Amir Khan începea încet-încet să-și revină din șoc și să intre în panică. A privit o vreme cu mirare cuțitul, după care l-a pus pe marginea mesei. Apoi s-a răzgândit, a luat cuțitul de pe masă, a scos o batistă din buzunar și a șters amprentele de pe mâner. Când a terminat, l-a pus înapoi pe masă.

Chiar atunci s-a auzit soneria. Amir Khan s-a dus să deschidă ușa de la intrare. Erau părinții lui.

— Am fost la trei secții de poliție, i-au zis. Tot nu i-au dat de urmă.

Au intrat în camera de zi. Mai întâi au văzut-o pe Aliyé, apoi pe Mounes. O vreme s-au privit buimăciți unul pe celălalt, apoi au scos amândoi un țipăt și au leșinat.

Amir Khan se uita confuz la cele patru corpuri prăbușite de la picioarele lui.

— Ah, Doamne, ce mă fac?

S-a așezat pe marginea unui scaun, contemplând situația dificilă în care se afla. În cele din urmă n-a mai putut suporta și-a izbucnit în lacrimi. A plâns o vreme, apoi s-a șters cu batista. A observat îngrozit că batista e plină de sânge și că se mânjise pe toată fața. Înfiorat, a aruncat batista pe masă și a continuat să se uite consternat la corpurile prăvălite. Nici unul dintre cei patru nu dădea semne că și-ar reveni în simțiri. Întreaga răspundere stătea pe umerii lui.

S-a auzit soneria.

Inima lui Amir Khan bătea puternic, ca pendulul unui orologiu.

— Dumnezeu să mă ajute! și-a spus, ridicându-se.

De când cu dispariția lui Mounes, mergeau atât de des pe la diferite secții de poliție, încât zilnic le sunau cel puțin cinci polițiști la ușă.

Amir Khan a ajuns la ușa de la intrare și a deschis-o larg, dintr-o smucitură. Era Faezé. La început, din cauza întunericului, fata n-a observat chipul lui Amir Khan. L-a

salutat. Apoi i-a văzut fața.

— Doamne Dumnezeu! a exclamat ea, sprijinindu-se de perete.

— Pentru Dumnezeu, să nu leșini și tu! a strigat Amir Khan.

Continuând să se uite cu groază la fața lui, Faezé a bâiguit:

— Am venit să văd dacă aveți vreo noutate despre Mounes.

Amir Khan i-a indicat cu degetul arătător camera de zi. Fata s-a dus într-acolo și a deschis ușa. Amir Khan a rămas nemișcat pe coridor. Faezé a ieșit din cameră palidă.

— I-ai omorât pe toți patru? l-a întrebat.

— Doar pe Mounes.

— Și acum ce-o să faci?

— Nu știu.

După ce a rostit asta, Amir s-a ghemuit neajutorat lângă perete și a izbucnit în hohote de plâns. În acel moment, Faezé a simțit că în sfârșit destinul o condusese pe drumul cel bun. Și-a dat jos chadorul și l-a aruncat într-un colț, apoi s-a așezat pe vine în fața lui Amir Khan.

— Fii bărbat! E oribil! Pentru ce să plângi? Ești frate, ești pățimaș, ești iute la mânie. Ai omorât-o? Bine-ai făcut! De ce nu? O fată care a dispărut o lună întreagă e ca moartă. O fată nu face așa ceva. Ai procedat foarte bine. Bravo, și eu aș fi făcut același lucru. Te-a crescut bine maică-ta!

În timp ce vorbea, Faezé a scos din sân o batistă și i-a dat-o lui Amir Khan ca să-și șteargă lacrimile.

Mai calm, Amir Khan și-a suflat nasul în batistă. Ca printr-o manifestare a providenței, cuvintele lui Faezé îi aduseseră chiar alinarea pe care o aștepta. În același timp, se gândea la cât de urât arată o femeie ghemuită așa pe jos, trăgând o batistă din sân. În poziția în care stătea, i se vedea lenjeria. Amir Khan și-a spus că, dacă ar fi sora lui, ar omorî-o pentru asta. Dar, desigur, nu era sora lui, așa că problema nu-l privea. În plus, îi oferise alinare fix în momentele cele mai importante. În cele din urmă, Amir Khan a oftat îndelung și a întrebat:

— Ce crezi c-ar trebui să facem?

— E destul de simplu, domnule. Fata lipsea de o lună, nu-i așa?

— Da, așa e.

— Prea bine. O îngropăm în grădină. N-o să știe nimeni. A dispărut multă lume în ultima vreme și poliția e ocupată până peste cap. N-o să vină nimeni să caute la voi în casă.

Lui Amir Khan i se părea logic ce spunea Faezé. A dat din cap aprobator și au mers amândoi în curte. În întuneric, au început să sape cu lopata și târnăcopul, până au făcut o groapă de mai puțin de-un metru. Apoi s-au dus înapoi în cameră.

Aliyé și părinții lui Amir Khan nu-și recăpătaseră cunoștința. Cei doi au apucat-o pe

Mounes de cap și de picioare și au dus-o în grădină. Au pus-o în groapă și au aruncat pământ deasupra, apoi au bătătorit locul cu lopata, ca să fie neted și tare. S-au întors în cameră și au început să curețe sângele și să șteargă toate urmele crimei.

Terminaseră deja cu toate acestea când Aliyé și părinții lui Amir au început să-și revină. Din cauza loviturilor puternice la cap, nici unul din cei trei nu-și amintea ultimele ore. Numai Aliyé avea o vagă impresie că văzuse un cadavru, dar pentru că era doar o biată servitoare fără carte, nu îndrăznea să dezvăluie acest lucru. Mai ales că se zvonea că ar avea o dublură și toți vecinii văzuseră această dublură furișându-se în miez de noapte pe acoperișuri, dând la o parte plasele de țanțari și privind cu nerușinare oamenii adormiți, pe jumătate adormiți sau treji. Așa că n-a suflat o vorbă.

Când a văzut-o pe Faezé, chipul mamei lui Amir Khan s-a luminat de bucurie.

— Ce mai faci, draga mea? Nu te-am văzut de-atâta amar de vreme!

— Oh, doamnă, sunteți foarte amabilă. Tot timpul vin să vă deranjez.

— Vai, nu spune asta, nu e deloc așa!

— Am vrut doar să văd dacă aveți vreo veste despre Mounes. Să văd dacă i-ați dat de urmă.

Mama lui Amir Khan a oftat adânc.

— Ah, nu, încă n-au găsit-o. Biata mea copilă! Să dea Domnul s-o găsim!

— Atunci nu vă mai deranjez, a zis Faezé. Vă rog din suflet să-mi dați de știre îndată ce aflați ceva.

— Doar nu crezi că te lăsăm să pleci? Nu se poate, trebuie să rămâi la cină. Aliyé, fugi la bucătărie!

— Nu, doamnă. Cu permisiunea dumneavoastră, o să plec.

— Nu se poate! Nici nu vreau s-aud așa ceva.

Faezé a rămas așadar la cină. Aliyé s-a dus în bucătărie. Avea obiceiul să fredoneze cântece populare din Lorestan când pregătea masa. Erau niște catrene de jale, în care poetul își dorea să știe carte și să-i poată scrie iubitei, care era foarte departe, și să-i destăinuie tot ce simțea.

Au luat cina împreună. După cină, Amir Khan s-a oferit să o ducă pe Faezé acasă. Pe drum, Amir Khan a rămas tăcut, buimăcit. Faezé și-a făcut curaj și i-a mângâiat mâna, ca să-l consoleze. În cele din urmă, și-a luat inima-n dinți și i-a spus:

— După toată povestea asta, ar trebui să-ți găsești cât mai repede o soție, ca lumea să uite de Mounes. În plus, chiar ai nevoie de o soție care să-ți ofere alinare și mângâiere, care să te îngrijească.

— Ai dreptate, i-a răspuns Amir Khan.

După câteva zile, Amir Khan a chemat-o pe mama lui. S-a așezat pe marginea unui scaun și, ușor tulburat, i-a zis:

— Mamă, știu că nu se cuvine să vorbesc despre așa ceva în condițiile astea. Dar în

ultima vreme m-am tot gândit și am ajuns la concluzia că am nevoie de o soție care să-mi ofere alinare și mângâiere, care să aibă grijă de mine. Așa că m-am hotărât să mă însor.

— Ah, ce bine! a exclamat mama lui. Desigur, biata ta soră n-a fost găsită și ar fi tare frumos să participe și ea la nuntă. Dar... ce să facem? Ia spune, cu voia Domnului, când și unde vrei să faci nunta?

Tușind timid, Amir Khan i-a răspuns:

— Firește, mai întâi trebuie să mergem în peșit.

— Păi nu te însori cu Faezé? I-a întrebat surprinsă mama.

— Nu, mamă. Vreau să mă însor cu fata lui Hajji Mohammad Sorkhchereh. Are optsprezece ani, e foarte frumoasă, blândă și tăcută, modestă, sfioasă, bună la suflet, harnică, supusă, neprihănită, grațioasă și curată. Nu iese niciodată din casă fără chador, mereu merge pe stradă cu capul plecat și întotdeauna roșește. Te rog, fii amabilă și du-te s-o peșesti.

— Dragul meu Amir, ești cu doi ani mai mare decât răposata ta soră, ai patruzeci de ani. Nu te-ai însurat până acum pentru că ai vrut să ai grijă de sora ta. Dar de ce să te însori cu o fată de optsprezece ani? Nu știi vorba aia, cine-și ia nevastă tânără, o ia pentru vecin? S-ar putea să te bagi într-o mulțime de scandaluri.

Amir Khan a căzut puțin pe gânduri, apoi a răspuns:

— Mamă, mai e și altă vorbă veche: femeia care-a ajuns la douăzeci de ani e de plâns. Nu pot să mă însor decât cu o fată mai tânără de douăzeci de ani. În plus, se vede pe fața ei că e femeie cinstită. Trebuie să te îmbraci frumos și să mergi azi s-o peșesti.

În seara aceea, mama lui Amir s-a îmbrăcat cu cele mai bune haine ale ei, și-a pus chadorul pe deasupra și, împreună cu Amir, au mers în peșit. Au schimbat politețuri cu familia fetei. Aceasta le-a servit musafirilor ceai. Avea capul acoperit, ciorapi groși și era de o modestie exemplară.

Mamei i-a fost pe plac viitoarea mireasă, iar mireasa a plăcut-o la rândul ei. Familiei mirelui i-a fost pe plac familia miresei, iar familiei miresei i-a fost pe plac familia mirelui. Au stabilit să facă nunta miercurea următoare, pentru că se apropia perioada doliului din luna sfântă Moharram, ceea ce ar fi însemnat o amânare de două luni. Au stabilit suma de plată în caz de divorț la cincisprezece mii de tumani și au hotărât ca Amir Khan să aducă oglinda și sfeșnicele tradiționale, iar nunta să aibă loc în curtea lui Hajji, pentru că era mai mare și mai frumoasă. Așa că mama și fiul s-au întors veseli și zâmbitori acasă, unde i-au povestit lui Aliyé tot ce se întâmplase. Aliyé a dat din cap gânditoare, cu un zâmbet enigmatic, și, cu prima ocazie, și-a pus chadorul și s-a dus așă la casa lui Faezé ca să-i dea vestea. Fata s-a lovit o vreme cu capul de perete, apoi a început să dea cu pumnii în geamuri. Sticla s-a spart și i-a rănit mâinile. Urmând sfatul lui Aliyé, și-a pus chadorul și au mers la altarul lui Shah Abdolazim. Acolo au aprins

douăsprezece lumânări și au făcut legământ să sacrifice un berbec gras dacă nunta nu va avea loc. Apoi au plecat la Darvazeh Ghar să-l vadă pe Mirza Manaqebi, de la care au obținut un talisman de destrămare a iubirii. După aceea s-au dus în satul Evrin să o caute pe doamna Baji, o clarvăzătoare. Doamna Baji, care avea sufletul curat și o carte veche în care știa să ghicească viitorul, dintr-o privire a măsurat-o pe Faezé din cap până-n picioare, a deschis cartea și a spus:

— Cea căreia îi voi citi este o fată nici prea înaltă și nici prea scundă, nici grasă și nici slabă. Are chip măsliniu, fața pătrată, ochii mici și buze rubinii.

Faezé era uluită de exactitatea descrierii din carte.

— Duce o mare tristețe, a continuat doamna Baji. Tristețea ei e din iubire. Dumnezeu s-o ajute!

Faezé a dat energic din cap. De fapt, în momentul acela o iubea pe doamna Baji la fel de mult ca pe propria mamă. Bătrânică a continuat:

— Pentru a scăpa de această iubire, fata trebuie ca în șapte nopți să facă șapte pași desculță spre Mecca, apoi să facă șapte pași înapoi, rostind la fiecare pas „Izbăvește-mă, Doamne, de ispitele diavolului“. Apoi trebuie să-și spele picioarele înainte să meargă la culcare și să le țină afară din așternut când doarme.

— Doamnă Baji, i-a spus Faezé, eu sunt îndrăgostită. Vreau să mi se împlinească dragostea. Dați-mi un talisman, sau altceva, care să-l facă pe acest bărbat să mă iubească.

— Fata mea, i-a răspuns bătrâna râzând, nimic nu se poate ține cu forța. Trebuie să lupți cu această iubire. Ce frumos spune poetul: „Ce dulce e iubirea când este împlinită / Și cât de dureroasă când e ne-mpărtășită“¹.

Clocotind de furie, Faezé a aruncat pe covor o monedă de cinci riali și ieșit revoltată din casa doamnei Baji. Râzând, doamna Baji a ridicat moneda de pe jos și a pus-o într-o pușculiță de lut. Spera că în felul acesta va strânge încet-încet banii pentru zestrea nepotei.

Timp de șapte zile și șapte nopți, Faezé s-a plimbat de colo colo, gemând și plângând. Și-a făcut un plan să meargă la poliție și să raporteze întâmplarea cu Amir Khan și Mounes. S-a gândit să-l omoare pe Amir Khan, așa cum și el o omorâse pe Mounes. S-a gândit la o mie și una de variante, dar nici una nu o mulțumea. Până la urmă s-a hotărât ca în noaptea nunții să îngroape talismanul la picioarele cadavrului lui Mounes, gândindu-se că, împreună, sângele lui Mounes și blestemul talismanului îi vor veni de hac lui Amir Khan.

În noaptea nunții, Faezé s-a dus la casa lui Amir Khan. Aliyé, care mirosise ceva în legătură cu uciderea fetei, dar nu lăsa să se vadă, i-a dat voie lui Faezé să intre înainte să plece la casa lui Hajji. Faezé s-a dus direct în grădină și a început să sape o groapă în care să pună talismanul. Dintr-odată, s-a auzit o voce care i-a înghețat sângele în vine.

Era glasul lui Mounes.

— Dragă Faezé!

Se auzea ca și cum ar fi strigat din fundul unei fântâni. Faezé a înghițit cu mare greutate. Și-a apăsât mâna pe inimă, de parcă ar fi vrut s-o împiedice să-i sară din piept. După câteva clipe a reușit să-și recapete stăpânirea de sine. Vocea s-a auzit din nou:

— Dragă Faezé, nu pot să respir.

Faezé n-a scos nici un sunet.

— Mi-e foarte foame, a continuat vocea. Mor de sete. A trecut mult timp de când n-am băut nici un strop de apă și n-am mâncat nici măcar o firimitură.

Cu mișcări incontrolabile, cu mintea golită de orice gând, Faezé a început să sape cu mâinile. A săpat și a săpat până când din pământ a apărut fața rotundă a fetei.

Mounes a deschis încet ochii și a spus:

— Draga mea, dă-mi puțină apă.

Faezé s-a dus la havuz, a luat apă cu mâinile făcute căuș și a vărsat-o peste fața lui Mounes. Apoi a continuat să sape pământul cu mișcări febrile, până a dezgropat complet fata. Aceasta era atât de slăbită, încât nu putea face nici o mișcare. Faezé a ajutat-o să se ridice, a scuturat pământul de pe ea, iar fata a pornit împleticindu-se spre casă. Atunci pe Faezé a cuprins-o frica. Nu știa cum să-și explice această stranie întâmplare. Cu prudență, pe vârfurile picioarelor, s-a dus în bucătărie. A văzut cum fata, plină de pământ și de noroi, scoate o oală cu mâncare și începe să înfulece cu mâinile murdare, îndesându-și neîncetat în gură pumni de mâncare și gemând ușor. Ochii i se învârteau neconținut în orbite și zâmbea sinistru. În timp ce mânca, scotea un fel de mârâituri, ca o leoaică ce nu-și găsește puiul. Abia după ce a golit jumătate din oală și-a potolit foamea. S-a ridicat și s-a întors în curte. S-a dus clătinându-se la rezervorul de apă, a scos o găleată de dedesubt, a umplut-o cu apă tulbure și a dat-o pe gât dintr-o înghițitură.

A rămas o clipă nemișcată, apoi, cu un horcăit, a început să-și scoată hainele. După ce s-a dezbrăcat, a intrat în havuz și a început să se spele.

Faezé s-a dus în camera fetei, care rămăsese neatinsă. A deschis sertarele cu haine și a scos lenjerie, haine și un prosop, apoi s-a întors în curte. Fata a luat prosopul și s-a frecat cu el până s-a uscat. S-a îmbrăcat chiar acolo, în curte, după care s-a dus în camera de zi și s-a așezat la locul ei dintotdeauna, lângă radio. Faezé a urmat-o cuprinsă de frică și s-a așezat în fața ei.

Atunci Mounes a început să-i vorbească:

— Așadar ai intrat în cârdășie cu frate-meu ca să mă îngropați? Nu ți-e rușine, nenorocito?

Bâlbâindu-se, Faezé a încercat să-i povestească toată întâmplarea, dar era ca și cum ar fi vorbit cu o stană de piatră. Neclintită, Mounes a continuat:

— Toată viața ți-ai spus că am fața rotundă și că asta înseamnă că sunt o imbecilă, nu?

— Ce vorbe-s astea? Cine poate gândi așa?

— Tu, nerușinato, chiar tu!

— Jur pe mormântul Profetului că n-am gândit așa ceva!

— Tu, în schimb, chiar ești proastă. Acum pot citi gândurile oamenilor. Nu numai că te-ai gândit că am fața rotundă și prin urmare sunt o imbecilă, dar ai vrut și să profiți de asta ca să te măriți cu fratele meu, nu-i așa?

— Jur pe sfinții imami...

— Ține-ți gura! Nu mai jura strâmb!

Faezé și-a ținut gura. Mounes a continuat:

— Acum cască bine ochii. Nu am deloc fața rotundă. E chiar prelungă.

Faezé a privit-o stupefiată. Într-adevăr, fața lui Mounes se alungise, semăna cu una de cal. Cuprinsă de o agitație febrilă, Faezé își dorea să fie paralizată, surdă și oarbă, ca să nu mai știe de nimic din cele ce se întâmplau.

— De la o vreme, a continuat Mounes, nu numai că am fața prelungă, dar și pupilele mi s-au alungit.

Faezé s-a uitat la ea. Avea dreptate. Și pupilele i se alungiseră.

— Și nu numai că mi s-au alungit, dar s-au și făcut roșii.

Faezé a văzut că, într-adevăr, pupilele lui Mounes erau acum alungite și roșii. S-a gândit că probabil și picioarele i se transformaseră în copite.

— Nu, n-am copite, a lămurit-o Mounes, cu un hohot de râs diabolic.

Faezé era cât pe ce să leșine, dar Mounes n-avea de gând să o lase așa ușor.

— Încetează cu prefăcătoria! E ceva foarte murdar în sufletul tău. Dar am hotărât să trăiesc alături de tine și să plecăm din casa asta. Vreau să înființez o organizație împotriva fraților, pentru ca nimeni să nu-și maiucidă sora. În realitate, nu sunt un om rău, dar ține minte că știu orice gând murdar care trece prin creierul tău de găină. E clar?

— Sigur că da.

— Bunica mea, Dumnezeu s-o ierte, avea o pisică. Într-o zi, pisica a rămas prinsă o zi și-o noapte în niște așternuturi. Când a ieșit de acolo era numai piele și os. A început să înfulece, până a plesnit și-a murit. Când am ieșit de sub pământ, m-am simțit întocmai ca pisica aceea. Am crezut că spiritul bieteii pisici mi-a pătruns în trup.

— Da, observația e corectă. Acum aveți ochi de felină. Însă fața tinde să semene mai mult cu cea de cal.

— De ce vorbești așa de ceremonios, ca din cărți? Până acum câteva săptămâni, eram prietene. E drept că mă credeai imbecilă, dar, orișicât, eram prietene. Vorbește ca oamenii.

— Bine, a răspuns Faezé, supusă.

— Am citit de curând o carte despre femei și bărbați. De acum înainte să nu-ți mai închipui că știi mai multe decât mine, ai înțeles?

— Da.

— Apoi, să știi că Parvin gătește mai bine decât tine. Asta-i convingerea mea. Ai înțeles?

— Da.

Dar glasul lui Faezé se gătuise, iar Mounes, care fusese cândva o fată simplă, cu suflet bun și fața rotundă, a consolat-o:

— Desigur, și tu gătești destul de bine. Dar adevărul este că ea e mai pricepută.

— Și acum ce vom face? a întrebat Faezé ca să schimbe subiectul.

— Stăm aici și așteptăm să se întoarcă mirii.

După câteva ore, cu mare gălăgie și chiote, familia s-a întors acasă, împreună cu părinții miresei și mai mulți apropiați. Cu alai, au dus mireasa în camera nupțială. Mirele, beat criță și abia ținându-se pe picioare, a intrat și el în cameră. În acel moment, Aliyé a scos un țipăt ascuțit și a leșinat. O văzuse pe Mounes, care stătea în hol și privea adunarea.

— Cine este doamna? a întrebat Hajji Sorkhchehreh.

Mama a răspuns îngrozită:

— E Mounes, fiica mea.

Mounes nu a scos nici un cuvânt. A trecut prin grupul de oameni, care s-au dat la o parte ca să-i facă loc, și s-a dus în camera mirilor. A împins ușa care, deși fusese încuiată, s-a deschis de parcă ar fi fost de jucărie și a intrat în cameră. Amețit, Amir Khan își scotea hainele într-un colț. Stânjenită și rușinată, mireasa stătea cu fața la perete și se dezbrăca și ea. Auzind ușa, s-au întors amândoi. Mireasa era confuză, Amir Khan însă pălise și părea gata să-și piardă cunoștința. Mounes și-a alungit fața și pupilele și a spus:

— Nu te mai prosti! Vino-n față ca un bărbat adevărat!

Amir a făcut spăsit câțiva pași spre ea.

— Nefericitele, de ce ești în halul ăsta de beat?

— Ce pot să spun?

— Ți-ai luat mireasă de optsprezece ani, supusă și ascultătoare?

— Da.

Mounes s-a întors spre fată și i-a spus:

— Nu cumva anul trecut ai rămas gravidă cu vărul tău și te-ai dus la doamna Fatemi să-l dai afară?

Fata a scos un țipăt și era cât pe ce să leșine, dar Mounes a oprit-o.

— Gata cu prefăcătoria! A fost chiar ideea doamnei Fatemi să-l îmbeți pe idiotul de

frate-meu.

Apoi s-a întors spre Amir.

— Iar tu, nemernicule, va trebui să trăiești în bună înțelegere cu femeia asta. Dacă ridici un deget asupra ei, o să vin și-o să te mănânc de viu. Ai priceput?

Amir a dat smerit din cap. Mirii o priveau îngroziți pe Mounes. Aceasta a continuat:

— Eu plec împreună cu Faezé. Biata de ea, chiar dacă face pe grozava, cel puțin e cu adevărat virgină. Astălaltă nu e, dar e ceea ce merită un bărbat prost. Însă, așa cum ți-am zis, dacă îi faci vreun rău, o să te pedepsesc de n-o să uiți tot restul vieții.

Apoi Mounes a ieșit din cameră. Amir Khan își privea zdruncinat tânăra mireasă. S-a așezat pe pat și a început să bocească.

— Ce-am făcut să merit așa soartă amară? spunea el printre suspine.

În timp ce Amir continua să se vaite, tânăra mireasă a încuiat din nou ușa pe dinăuntru.

Mounes s-a întors în camera de zi, urmată de Aliyé, care își revenise în simțiri, și de restul familiei. Hajji Sorkhchehreh voia să știe de ce sora mirelui nu a fost prezentă la nuntă, dar mama nu putea să-și ia fiica la întrebări de față cu toată lumea. În plus, simțea o frică inexplicabilă de fiica ei. Mounes a strigat-o pe Faezé:

— Soro, hai să mergem la Karaj.

— Vă implor, luați-mă și pe mine! a strigat Aliyé.

— Mai târziu, mai târziu, i-a răspuns Mounes.

Toți le priveau încremeniți. Fetele au trecut prin mijlocul mulțimii, au deschis ușa și au dispărut în noapte.

1. Versuri de Baba Tahir, poet mistic persan din sec. al XI-lea (n.tr.).

Doamna Farrokhlaghá Sadroddivan Golchehreh

Farrokhlaghá, încă frumoasă la cincizeci și unu de ani și aranjată impecabil, stătea pe terasă, legănându-se într-un balansoar. Era în miez de primăvară și parfumul florilor de portocal înmiresma toată casa. Din când în când, Farrokhlaghá închidea ochii și lăsa esența plăcută din aer să-i cuprindă întreaga ființă. Se gândea că, dacă ar mai fi trăit, tatăl ei sigur ar sta în clipa aceea așezat într-un colț al grădinii, schimbând pământul din ghivecele cu mușcate. Deși tatăl ei murise de zece ani, i se părea că totul s-a petrecut doar ieri. Cu două zile înainte să moară, îi spusese:

— Să ai grijă de tine, fata mea. Nu-mi prea place bărbatul ăsta.

Pentru o clipă, Farrokhlaghá a uitat de parfumul florilor. Amintirea tatălui ei era atât de intensă, încât umbra orice altceva. Fără să-și dea seama, și-a acoperit fața cu mâinile, de parcă ar fi vrut să alunge amintirea răposatului și tristețea profundă pe care o aducea cu ea.

Golchehreh era în cameră. Își lega cravata în fața oglinzii masive, în care se reflecta o bună parte din curte și din terasa unde Farrokhlaghá se legăna ușor în balansoar, cufundată în gânduri. Golchehreh făcuse o treabă de două minute într-o jumătate de oră, cu scopul de a supraveghea de la distanță mișcările soției lui. Nu-i plăcea să o privească direct în față. Ori de câte ori erau unul în fața celuilalt, Golchehreh nu-și putea opri zâmbetul zeflemitor. Nu se putea controla. Nu știa de ce inima i se umplea de ură și dispreț de fiecare dată când vedea chipul soției lui. Atunci când se afla departe de ea sau putea s-o privească în oglindă, ca în clipa aceea, o iubea mai mult decât pe oricine și orice pe lume. Dar îndată ce se afla în fața ei îl năpădea un sentiment de ură, vechi de treizeci de ani.

Farrokhlaghá a simțit nevoia să se dezmoștească. Și-a lungit brațele și și-a arcuit corpul, întinzându-și toți mușchii. Simțea o relaxare plăcută. Și-a amintit dintr-odată de Vivien Leigh în *Pe aripile vântului*, pentru că, într-o scenă din film, se ridicase în pat și se întindea exact la fel. Ori de câte ori se gândea la Vivien Leigh îi venea în minte Fakhroddin Azod. Prima amintire cu el era de la petrecerea dată de prinț în grădina Shemiran. Fakhroddin se întorsese de curând din America și adusese cu sine o mulțime

de fotografii și filme ca să le arate invitaților. I se întipăriseră în minte mai ales fotografiile din New York, erau atât de interesante... Ulterior, Farrokhlaghá a vizitat de trei ori New Yorkul, dar niciodată n-a reușit să regăsească orașul pe care îl dezvăluiau pozele lui Fakhroddin. Dacă ar fi călătorit împreună cu el, sigur ar fi văzut și ea acel New York interesant. Ăstălalt nu era omul care să-i poată arăta un asemenea New York. El nu făcea altceva decât să coboare la ora nouă în sala de mese a hotelului și să ia micul dejun, apoi se muta în salon, se prăbușea pe o canapea și moțăia până când Entezami venea să-i ducă la restaurant, la cinema sau la vreun spectacol.

După o vreme, Golchehreh a dus la bun sfârșit operațiunea de înnodare a cravatei și acum căuta un pretext să rămână în fața oglinzii. Și-a spus că dacă s-ar bărbieri ar mai putea sta acolo încă o jumătate de oră. S-a dus la baie, a umplut un vas cu apă caldă și a luat peria, crema de ras și un prosop. S-a întors în cameră cu toate acestea și a început să se bărbierească. Farrokhlaghá aștepta răbdătoare ca soțul să termine și să plece de-acasă. De când se pensionase, Golchehreh obișnuia să iasă la plimbare în fiecare după-masă. Stătea câte o oră-două într-o cafenea, unde citea un ziar și bea o cafea, apoi se întorcea acasă. Zilnic, femeia abia aștepta plecarea lui, ca să prindă viață și să se poată mișca în voie. Când soțul îi era acasă, toată energia îi seca și nu-i rămânea altceva de făcut decât să se ascundă în vreun colț. În cei treizeci și doi de ani de căsnicie, se obișnuise să stea tăcută și nemișcată. Știa instinctiv că, de fiecare dată când el pleacă din casă, va fi veselă și liberă să se miște. Mai demult era și mai veselă, pentru că Golchehreh lipsea cel puțin opt ore pe zi, chiar dacă la prânz se întorcea acasă să mănânce și să tragă un pui de somn. Pe atunci era mult mai activă și energică. Chiar cânta uneori. Dar de când soțul ei se pensionase, vioiciunea îi dispăruse cu totul. Acum bărbatul nu numai că stătea aproape toată ziua acasă, dar o și enerva. Nici măcar nu-i trecea prin minte să se ocupe de ghivecele de flori, să aranjeze vița-de-vie sau să repare mozaicul deteriorat din salon. Stătea toată ziua în pijama, tolănit pe canapea, în vreun fotoliu sau pe jos, moțăind sau sâcâind-o pe Farrokhlaghá cu glumele lui nesărate și răsuflete.

— Ai putea să te bărbierești deasupra chiuvetei, i-a reproșat ea. Ai udat tot covorul.

Golchehreh plimba pământul prin apă. Inima a început să-i bată mai repede de bucurie.

— Stimată doamnă, taci!

Farrokhlaghá și-a mușcat buzele. Și-a întors capul spre curte. Nu avea chef să-i răspundă, deși cuvintele i se roteau nebunește în minte, ca într-un vârtej exploziv, căutând o cale de ieșire. Dar a rămas tăcută. Fakhroddin Azod se întorsesese. Întotdeauna venea să o salveze din asemenea împrejurări.

În seara când îl întâlnește prima dată, Fakhroddin venise lângă ea. Farrokhlaghá stătea sub un salcâm, iar Fakhroddin s-a apropiat din spate. Mai întâi i-a auzit doar

vocea:

— Vivien Leigh!

Farrokhlaghá s-a întors. Fakhroddin o privea. Își amintea încă foarte bine buzele lui, atât de masculine. Deși avea să sărute de multe ori acele buze, prima amintire îi rămăsese limpede în minte. Buzele acelea senzuale, misterioase, lipite una de cealaltă parcă doar ca să ascundă sclipirea dinților de sidef.

— Eu? l-a întrebat.

— Da, dumneata, delicata soră mai mică a lui Vivien Leigh. Asemănarea este uimitoare.

Ar fi vrut să se întoarcă și să se uite la el peste umăr, cu coada ochiului – un obicei pe care îl moștenise de la mama ei. Știa că e o postură care-i pune în lumină frumusețea. Dar înainte să apuce să schițeze răsucirea spre umărul stâng, s-a simțit foarte tulburată, ca o vrabie speriată. Pe buzele lui Fakhroddin a înflorit un zâmbet.

— Farrokh, te rog să mă crezi, devii tot mai frumoasă pe zi ce trece. Cum este posibil?

Deși încă tulburată, își recăpătase oarecum luciditatea. De data aceasta a reușit să-și întoarcă capul spre umărul stâng, să se uite la el cu coada ochiului și să-i vorbească.

— Dar sunt zece ani de când nu m-ai văzut.

— Nu te-am văzut? Cum adică?

— Păi unde m-ai văzut?

Fakhroddin s-a lovit ușor cu mâna peste piept de câteva ori.

— Aici, i-a răspuns. De ce te-ai căsătorit?

— Nu trebuia să mă căsătoresc?

— Trebuia să te căsătorești?

Era uluită. Niciodată nu-i promisese nimic. Când el plecase în America, avea doar treisprezece ani. Nu-și amintea dacă la vremea aceea simțise ceva pentru el. Totuși, în ziua reîntâlnirii, în acea clipă, i se părea că poate așa a fost.

— Asta-i viața, i-a răspuns în cele din urmă. Toată lumea se căsătorește.

— Chiar și dumneata? Cum se poate ca o femeie atât de frumoasă să se mărite? N-aveai deloc dreptul să te măriți! Trebuia să le dai tuturor prilejul să te admire.

Farrokhlaghá a râs. Un râs reținut, dar din adâncul inimii. Felul lui de-a vorbi era foarte amuzant. S-a temut o clipă să nu-l fi ofensat râsul ei malițios. Dar nu se supăraseră. S-a apropiat mai mult de ea și i-a spus:

— Să te îmbraci mereu doar în albastru. Îți stă foarte bine.

Chiar atunci Golchehreh a apărut lângă ei ca din senin. Abia dacă ajungea până la umărul lui Fakhroddin. Avea același zâmbet prefăcut și privirea suspicioasă care o agasau pe Farrokhlaghá de patru ani deja.

— Tocmai îi povesteam doamnei despre filmul *Pe aripile vântului*, a zis Fakhroddin.

L-am văzut în ultimele zile înainte să mă întorc în Iran, chiar în seara premierei. Nici nu vă puteți imagina cât de greu am făcut rost de bilet. M-am așezat la coadă de la cinci dimineața. Tocmai îi spuneam cât de bine seamănă cu Vivien Leigh, protagonista filmului.

— Interesant, a răspuns sec Golchehreh.

Ca întotdeauna, zâmbetul lui era plin de batjocură, dar și de ranchiună. Era suficient de obiectiv ca să-și dea seama că este mai prejos de Fakhroddin.

— Neapărat să vedeți filmul când va rula aici. E cea mai mare capodoperă a industriei cinematografice și cel mai scump film produs până acum.

Seara s-au întors cu mașina unchiului. Din respect pentru acesta, Golchehreh a rămas tăcut tot drumul. Când au coborât, și-au luat politicos la revedere și s-au îndreptat agale spre casă, unul lângă altul. În tot acest timp, Farrokhlaghá și-a închipuit că bărbatul se va duce direct la culcare și ea va rămâne o vreme singură cu gândurile ei, înainte să adoarmă. Dar în noaptea aceea Golchehreh a distrus totul. Încă din stradă a început să facă remarci zeflemitoare despre „individul ăla“ și filmele lui ridicole, despre nenorocitele de fotografii și pălăria caraghioasă pe care o adusese cu el și pe care o pusese pe capul tuturor ca să-și facă poze. Chiar și „stimata doamnă“ se fotografiase cu ea.

Cu un nod în gât, Farrokhlaghá nu a putut să-i spună decât „Taci!“. Se pare că singura utilitate a îndemnului a fost să schimbe direcția litaniei lui Golchehreh. Abandonându-l pe „individ“, a început să critice rochia albastră a femeii, atât de urâtă și de prost gust, încât i-a oripilat pe toți cei prezenți.

Apoi a coborât în pivniță, de unde a luat un pepene și s-a apucat să-l mănânce, la două dimineața, obligând-o și pe Farrokhlaghá să guste. Singurul lucru care i-a dat puterea să suporte toate acele aberații era așteptarea jumătății de oră în care se va putea lăsa în sfârșit în voia imaginației, înainte să adoarmă.

După ce a terminat pepenele, Golchehreh s-a hotărât să deschidă radioul, încercând să prindă frecvența Berlinului, sau a Londrei, sau a Moscovei, ca să vadă ce se mai întâmplă prin lume.

În cele din urmă, la trei dimineața, s-a băgat în pat și bineînțeles că a vrut să-și îndeplinească obligațiile conjugale înainte să adoarmă.

Femeia a suportat și asta. Se făcuse deja patru dimineața când bărbatul a hotărât să meargă la baie, să se spele și apoi să se întoarcă în cameră pentru rugăciunea de dimineață, lucru pe care îl făcea uneori.

Din noaptea aceea, inima lui Farrokhlaghá s-a umplut de un dezgust profund, care a rămas cu ea pentru totdeauna.

Golchehreh terminase bărbieritul și acum își strângea meticulos lucrurile. Nu știa

nici el de ce totul dura atât de mult în ziua aceea. Era ca și cum ar fi așteptat ceva. Părea că urmează să se întâmple ceva, dar nu știa ce anume.

S-a auzit soneria și Mosayyeb a pornit spre ușă. Farrokhlaghá îl privea pe Mosayyeb, așteptând răbdătoare să afle cine venise și ce voia. Golchehreh ieșise pe terasă și se oprise la doi pași de soția lui. Farrokhlaghá s-a întors doar o clipă spre el. Era suficientă o privire pentru ca amândoi să-și reamintească aversiunea reciprocă.

Brusc, fără nici o introducere, Golchehreh a spus:

— Luna viitoare împlinești cincizeci și unu de ani. Ești la menopauză, dragă Fakhour.

Farrokhlaghá îl privea tăcută. Ca întotdeauna, bărbatul zâmbea batjocoritor.

— Ascultă, Sadri, dacă ți-ai imaginat măcar pentru o secundă că am chef de glume, să știi că te-ai înșelat.

— N-am glumit, draga mea. Menopauza nu e un subiect de glumă.

Farrokhlaghá a tras adânc aer în piept și a continuat să privească fix spre ușă. Mosayyeb s-a întors cu un ziar și l-a pus la picioarele ei, apoi a anunțat că merge la Karaj să cumpere carne de la Nasrallah pentru petrecerea de vineri.

— Ce bine-ar fi să avem și noi o grădină în Karaj, a spus Farrokhlaghá.

Golchehreh i-a răspuns:

— Crezi că acum, la menopauză, mai ai dispoziția necesară să te bucuri de o grădină?

— Te bate cumva gândul să mai ai un copil acum, când ești cu un picior în groapă? l-a întrebat Farrokhlaghá fără să-și ridice ochii de pe prima pagină a ziarului. De-aia spui aiurelile astea?

— Poate că vreau un copil la bătrânețe. Dar cu stimata doamnă nu se mai poate.

— Foarte bine, du-te și caută-ți o fată-n casă. Ai un caracter care se pretează la așa ceva.

A continuat să citească ziarul fără să-l mai bage în seamă. Golchehreh a întins mâna și i l-a smuls. Fără să schițeze măcar un gest de opoziție, femeia a renunțat la ziar și a reînceput să privească gânditoare grădina. Mosayyeb își pusese haina și pantofii și se îndrepta spre ieșire. Când a trecut prin dreptul havuzului, a strigat:

— Doriți și altceva?

— Ia migdale proaspete dacă găsești.

Mosayyeb a plecat fără să răspundă. Golchehreh stătea sprijinit de pervaz și frunzărea ziarul. „Ah, Doamne, de ce nu pleacă odată?“, își spunea exasperată Farrokhlaghá.

Voia să-și reia reveria. Și-a amintit de ziua în care au mers s-o viziteze pe soția americană a lui Fakhroddin. Femeia venise la șase luni după el, împreună cu cei doi băieți ai lor, Teddy și Jimmy. Cât de ciudate i s-au părut atunci numele lor! Nu uitase

niciodată cât de agitată a fost în ziua aceea. Își ondulase părul cu fierul și se îmbrăcase cu o rochie albă cu flori albastre. Sub privirea batjocoritoare a lui Golchehreh, și-a pudrat fața, s-a dat cu ruj și și-a aranjat buclele. A petrecut mult timp îndreptând dunga dresurilor, asigurându-se că e perfect dreaptă. În ultima clipă, înainte să plece, s-a răsucit în fața oglinzii. Arăta bine, însă nu o văzuse încă pe cealaltă femeie și nici nu mai întâlnise până atunci o americană. Dar văzuse *Pe aripile vântului* și se comparase cu Vivien Leigh. Nu i se părea că ar fi mai prejos, dar nici nu găsisese vreo asemănare. Totuși, dacă el spusese că seamănă, atunci așa trebuia să fie.

Fakhroddin și soția lui locuiau în casa lui Sarem Mirza, așteptând să fie gata propria lor casă în partea de nord a grădinii. Americanca stătea la intrarea somptuoasă în salon și dădea mâna cu toți musafirii. Nu putea vorbi cu nimeni, doar zâmbea. Era foarte înaltă, blondă, cu mâini acoperite de pistrui și vene proeminente. Culoarea ochilor era atât de deschisă, încât păreau incolori. Doar de aproape se putea distinge o ușoară nuanță de albastru. Chiar dacă greu de observat, era totuși albastru, iar Fakhroddin se pare că avea o preferință pentru culoarea aceasta. Farrokhlaghá a dat mâna cu ea și a intrat. Puțin mai în față era o oglindă mare. A rămas un timp privind-și ochii negri și florile albastre de pe rochie. A văzut apoi reflexia lui Fakhroddin în oglindă.

— De ce te-ai căsătorit? s-a adresat ea imaginii din oglindă.

Era aceeași întrebare pe care i-o pusese și el. Dar ce efect ciudat a avut... Bărbatul din oglindă o privea fix. I se părea foarte palid.

— Ce bine îți stă în rochia albă cu flori albastre!

A plecat apoi grăbit spre soția lui. Tot restul serii au ajuns de nenumărate ori unul lângă celălalt. Era ca și cum o forță invizibilă i-ar fi atras.

Mulți ani mai târziu, în grădina prințului, sub razele lunii, îi povestise totul lui Adelé Refaat. Adelé avea un suflet bun. A încercat să înțeleagă situația. I-a dat dreptate, considerând că iubirea trebuie respectată, și a criticat comportamentul lui Golchehreh. Fiica cea mare a lui Farrokhlaghá și fiul lui Adelé se plimbau în grădină. De ceva vreme circulau niște zvonuri și Farrokhlaghá știa că este ceva între Adelé și prinț. Povestise în așa fel propria situație, încât s-o determine pe Adelé să i se destăinuie. Așa s-a și întâmplat. Plângând, Adelé i-a povestit totul. Prietenia dintre cele două femei a devenit foarte strânsă.

— A durat opt ani, i-a spus Farrokhlaghá. Opt ani bizari.

— Deci în toți anii de război, tu erai îndrăgostită, i-a răspuns Adelé. Foarte bine pentru tine.

Farrokhlaghá s-a întins, cu mâinile împreunate la ceafă, și a căscat. Apoi s-a ridicat.

— Opt ani de război.

Golchehreh devenea tot mai furios, fără să știe motivul.

— Când o femeie ajunge la menopauză, sentimentele ei se schimbă? a întrebat el brusc.

— Nu știu, Sadri.

— Așa o fi. Cred că ăsta e motivul pentru care bărbatul are dreptul să-și ia mai multe soții, ca să nu fie obligat să suporte în pat pentru tot restul vieții o femeie la menopauză.

— Posibil.

Golchehreh și-a amintit de biata femeie poloneză pe care o cunoscuse în timpul războiului și care fusese nevoită să îndure numele de Farrokhlaghá. Poloneza lucra într-un bar și nu vorbea deloc persana. Golchehreh o numise Farrokhlaghá și ea râsese. Nu putea nici să pronunțe bine numele și i se părea că sună ridicol. Când s-a terminat războiul, femeia i-a spus răsând: „Farrokhlaghá întoarce Europa“. După o săptămână n-a mai văzut-o în bar.

— Te-ai supăra foarte tare dacă mi-aș lua încă o soție?

Farrokhlaghá nu a răspuns. Continua să privească grădina. Și-a amintit când l-a văzut ultima oară pe Fakhroddin. Erau în casa lui, în camera încuiată și cu draperiile trase. Ochii lui Fakhroddin străluceau în întuneric.

— Trebuie să plec, i-a spus el. Trebuie să plec, să mă ocup de copiii mei.

Farrokhlaghá plângea.

— Mă voi întoarce, îți promit.

Când s-a terminat războiul, americanca a venit înapoi, împreună cu Teddy și Jimmy. Părea să nu mai fie tocmai întregă la minte. Într-o seară, în mijlocul unei petreceri, s-a ridicat în picioare și a strigat:

— Sunteți toți nebuni!

Poate că whisky-ul era de vină sau poate că într-adevăr femeia ajunsese la capătul răbdării. Zece zile mai târziu, și-a luat copiii și a plecat.

Farrokhlaghá nu știa de ce, dar în adâncul inimii avea convingerea fermă că Fakhroddin nu se va mai întoarce. Nu s-a mai întors. După cinci luni a murit într-un accident de mașină. Farrokhlaghá a rămas singură cu problemele ei și cu Golchehreh. Mai erau și copiii, desigur, dar acum își vedeau de viețile lor. Crescuseră și plecaseră atât de repede, încât era ca și cum nu s-ar fi născut niciodată.

Golchehreh terminase de citit ziarul. L-a împăturit și l-a pus la îndemână, așteptând ca femeia să-l ceară și să-i dea astfel prilejul să mai spună ceva despre menopauză. De fapt, abia în urmă cu trei zile auzise pentru prima oară cuvântul acesta și a simțit imediat că o va necăji teribil pe soția lui. Dar femeia nu spunea nimic și Golchehreh începea să se plictisească.

— Nu vrei ziarul? a întrebat-o în cele din urmă.

Femeia a întins mâna fără să scoată vreun cuvânt. Golchehreh i-a dat ziarul. Ea l-a luat și a aprins o țigară.

— N-ar trebui să fumezi, a atenționat-o Golchehreh. La vârsta ta, și cu toată menopauza asta, o să-ți facă mult rău.

— De ce nu ieși să te plimbi puțin? a sugerat Farrokhlaghá. Parcă mergeai în fiecare zi la plimbare.

— Poate că azi n-am chef să mă plimb.

Femeia a regretat imediat întrebarea. Era convinsă că, dacă și-ar da seama că o bucură plecarea lui, nu va mai părăsi niciodată casa.

— Ai dreptate. E mai bine să stai acasă.

— Nu, o să plec imediat.

S-a ridicat în picioare, dar a simțit că trebuie să rămână, deși nu știa de ce. I se părea că urmează să se întâmple ceva. Involuntar, s-a apropiat de femeie și s-a oprit în fața ei. S-a gândit o clipă că poate, după treizeci și doi de ani, nu mai e cazul să o măsoare din priviri cu acel zâmbet zeflemitor. De fapt, știa de ceva vreme că acel zâmbet era ca un zid de apărare în fața frumuseții ei neobișnuite. Știa că dacă n-ar zâmbi așa, dacă n-ar păstra mereu acest zâmbet, ar muri în ochii ei. Știa că femeia nu trebuie să bănuiască nici măcar o clipă cât de mult o dorește. Dar acum, dintr-odată, a simțit nevoia să o privească măcar o dată așa cum o privea cândva pe poloneză, atunci când o numise „Farrokhlaghá“. Într-adevăr, femeia lui era acum la menopauză, ochii ei nu mai aveau sclipirea rebelă din trecut, nu mai visa noaptea, se culca devreme și uneori sforăia. Poate că măcar acum ar reuși să o privească sincer, fără dispreț.

S-a apropiat și s-a oprit în fața ei, pe marginea scărilor.

— Farrokhlaghá, draga mea!

Femeia s-a cutremurat. Niciodată nu i se adresase așa. Îi spunea mereu „Farrokh“, cu zâmbetul acela. Și-a ridicat capul și l-a privit. În ochii lui nu se citea nici o urmă de dispreț, doar afecțiune. Farrokhlaghá s-a îngrozit. Era sigură că bărbatul urmărește ceva. „Dacă vrea să mă omoare?“ Instinctiv, a strâns pumnii și l-a lovit puternic în stomac. Avea burta moale. Nu era pregătit pentru lovitură. S-a clătinat pe piciorul stâng. A încercat să se sprijine pe celălalt picior, dar nu a reușit să-și recapete echilibrul și a căzut pe scări până jos. Nu a scos nici un sunet.

Trei luni mai târziu, Farrokhlaghá stătea pe scaun, îmbrăcată în negru. Era slabă și vlăguită. Nu-i mai plăcea casa. Mosayyeb îi adusese un mesaj de la domnul Ostovari, agentul imobiliar, care o ruga să nu-l uite în cazul în care își propune să vândă casa. Fără să stea pe gânduri, Farrokhlaghá i-a transmis lui Ostovari că e gata să vândă locuința, cu condiția să-i găsească o casă cu grădină în Karaj. Ostovari a început căutările și, în cele din urmă, a găsit o grădină plină de verdeață, pe malul râului.

Doamna Farrokhlaghá Sadroddivan Golchehreh a cumpărat grădina. A vândut casa și s-a hotărât să se mute în Karaj.

Zarrinkolah

Zarrinkolah avea douăzeci și șase de ani și era prostituată. Lucra în Shahr-e Nou¹ în „Casa de aur“ a lui Akram. Patroana Akram avea șapte dinți de aur, de aceea unii oameni îi spuneau „Akram Șapte“.

Zarrinkolah locuia acolo din copilărie. În primii ani, avea trei sau patru clienți pe zi. Acum, la douăzeci și șase de ani, ajunsese la douăzeci, douăzeci și cinci, treizeci de clienți pe zi. Zarrinkolah obosise de atâta muncă. I se plânsese de câteva ori lui Akram, dar aceasta i-a răspuns la început cu bombăneli și, în cele din urmă, cu o bătaie, așa că Zarrinkolah a învățat să-și țină gura.

Zarrinkolah era o ființă plină de vioiciune. Așa fusese dintotdeauna, și pe vremea când avea trei sau patru clienți pe zi, și acum, când avea treizeci. Era tot timpul veselă. Chiar și atunci când se plângea de ceva, știa mereu să facă haz de necaz. Toate celelalte femei o iubeau. Când lua prânzul împreună, Zarrinkolah începea să glumească, să topăie și să danseze în jurul mesei, făcându-le să se prăpădească de răs.

De câteva ori avusese de gând să plece din casă. Femeile au oprit-o. Spuneau că, dacă pleacă Zarri, casa va rămâne pustie și mohorâtă. Poate chiar ele o încurajaseră pe Akram Șapte să o bată. Dar Zarrinkolah nu dorise niciodată cu adevărat s-o ia din loc. Dacă ar fi făcut-o, ar fi trebuit să meargă direct în alt bordel. Odată, pe când avea nouăsprezece ani, ar fi putut să plece, pentru că fusese cerută în căsătorie. Peșitorul era un muncitor ambițios, care visa să devină constructor și avea nevoie de o nevastă harnică. Din nefericire, înainte să ia o hotărâre, cineva i-a despicat în două țeasta cu o lopată, într-o încăierare. Deși se mai plângea uneori, Zarrinkolah se împăcase cu soarta ei.

Dar de șase luni nu mai gândea limpede. Totul începuse într-o sâmbătă dimineața. S-a trezit, a băut apă și, tocmai pe când se pregătea să ia micul dejun, Akram Șapte a strigat:

— Zarri, a venit un client! Se grăbește foarte tare.

Dimineața devreme erau de obicei puțini clienți. Foarte puțini, doar unii rămași peste noapte, cărora le venea chef dimineața. În acea sâmbătă dimineața, Zarrinkolah

și-a spus „Și ce dacă a venit un client? Să-l ia naiba!“. Ar fi vrut să răcnească asta, dar înainte să scoată un sunet, Akram Șapte s-a răstit la ea:

— Zarri, cu tine vorbesc! Am spus c-a venit un client.

Zarrinkolah și-a abandonat micul dejun și s-a întors furioasă în cameră. S-a întins pe pat și și-a desfăcut picioarele.

Apoi a venit clientul. Era un bărbat fără cap. Zarrinkolah n-a avut curaj să țipe. Clientul fără cap și-a făcut treaba, apoi a plecat.

Din ziua aceea, toți clienții erau fără cap. Zarrinkolah nu îndrăznea să vorbească despre asta cu nimeni. S-ar fi putut crede că era posedată de un demon. Auzise mai demult despre o femeie posedată, care scotea niște țipete înfiorătoare în fiecare seară la ora opt, când năvăleau demonii. Asta a gonit clienții timp de câteva zile, până au dat-o afară din casă.

Ca să nu înceapă să țipe și ea ca femeia posedată, Zarrinkolah s-a hotărât să cânte în fiecare seară la ora opt. Făcea asta de șase luni. Își cânta țipetele. Din păcate, nu avea deloc voce. Un cântăreț la tar i-a spus odată: „Curvă, n-ai pic de voce! Ne dai dureri de cap!“.

După asemenea cuvinte, mergea în fiecare seară la subsol, lângă bazinul cu apă, și cânta acolo o jumătate de oră, apoi se întorcea. Akram Șapte îi trecea cu vederea acest obicei. La urma urmei, femeia se ocupa de treizeci de clienți pe zi și, pe deasupra, era mereu veselă.

După o vreme au adus în casă o fată nouă, de cincisprezece ani, neobișnuit de sfioasă. Într-o zi, Zarrinkolah a luat-o în camera ei și i-a spus:

— Copilă, trebuie să-ți mărturisesc ceva. Trebuie să spun cuiva. Mă tem că-mi pierd mințile. Am un secret care-mi face viața amară.

Fata i-a răspuns:

— Bineînțeles că omul trebuie să destăinuie secretele care-i apasă sufletul. Bunica mea spunea că Imamul Ali, care nu putea, bietul, să stea de vorbă cu oamenii, se ducea în deșert, își băga capul într-o fântână și-și spunea acolo păsul.

— Da, așa e. Am să-ți spun ție. Îi văd pe toți fără cap. Adică, pe femei nu, doar pe bărbați. Nici unul nu are cap.

Fata a ascultat-o cu bunăvoință, apoi a întrebat:

— Chiar îi vezi pe toți fără cap?

— Da, a răspuns Zarrinkolah.

— Bun, poate chiar nu au cap.

— Dacă într-adevăr n-ar avea cap, ar observa și celelalte femei.

— Ai dreptate. Dar poate și ele îi văd fără cap, însă, la fel ca tine, n-au curaj să spună.

Atunci s-au înțeles ca, ori de câte ori Zarrinkolah va vedea bărbați fără cap, să-i facă un semn fetei, iar când fata îi va vedea fără cap, să-i facă un semn lui Zarrinkolah.

Zarrinkolah îi vedea pe toți bărbații fără cap, iar fata îi vedea cu cap. A doua zi, fata i-a zis:

— Zarrinkolah, trebuie să te rogi și să dai o pomană. Poate atunci o să vezi din nou capetele bărbaților.

Zarrinkolah i-a cerut lui Akram Șapte două zile libere și s-a dus la baia publică din cartier. De obicei mergea în secțiunea comună, unde stătea la povești și glume cu celelalte femei. Acum însă și-a luat o încăpere privată și a cerut să vină o femeie s-o curețe. S-a spălat din cap până-n picioare și i-a poruncit femeii să o frece temeinic de trei ori. Pielea i se înroșise și părea că sângele stă să-i țâșnească prin toți porii. Dar tot nu era mulțumită. Încă nu era suficient de curată pentru rugăciune. În cele din urmă, femeia a izbucnit în plâns și i-a spus:

— Biată fată, cred că ți-ai pierdut mințile!

Zarrinkolah a plătit-o bine ca să nu mai spună nimănui acest secret și a rugat-o s-o învețe cum să facă abluțiunea pentru impuritate sexuală. După ce femeia a plecat, Zarrinkolah a făcut abluțiunea. A făcut-o de cincizeci de ori. Se frecase cu atâta înverșunare, încât tot corpul îi ardea.

Se pregătea să se îmbrace și să meargă la sanctuarul Shah Abdolazim, când a simțit dintr-odată dorința să se roage. Ar fi vrut să se roage așa, dezbrăcată, dar nu cunoștea ritualul. Și-a spus că oricum nu contează. Dacă Ali suferea atât de mult încât mergea în deșert să se destăinuie unei fântâni, atunci îl va pomeni pe Ali.

A început să se prosterneze în baie, dezbrăcată, repetând „Ali, Ali, Ali, Ali, Ali, Ali, Ali, Ali, Ali, Ali...“, până a izbucnit în plâns. Plângea și striga numele lui Ali.

Cineva bătea și lovea în ușă. Când și-a revenit din transă, s-a dus la ușă și a întrebat, plângând:

— Cine e?

Era administratorul băii. I-a spus că baia se închide.

Zarrinkolah s-a îmbrăcat cu haine curate și le-a lăsat acolo pe cele murdare. A pornit apoi pe jos spre sanctuar.

Când a ajuns, era noapte și poarta moscheii se închisese deja. S-a așezat în curtea luminată de razele lunii, plângând încet.

În zori, când s-a deschis poarta, pleoapele îi erau atât de umflate, încât nu i se mai vedeau ochii.

Zarrinkolah nu a intrat în sanctuar. Nu mai plângea acum. Se simțea nespus de ușoară, ca un fulg. S-a oprit într-o dugheană și a mâncat un terci.

— Unde ar trebui să meargă omul ca să bea niște apă rece pe zăpușeala asta? I-a întrebat ea pe vânzător.

Acesta a privit cu milă ochii umflați ai lui Zarrinkolah.

— La Karaj nu e rău.

Pe chipul ei nu se mai putea citi că fusese cândva prostituată. Acum era doar o femeie mărunțică de douăzeci și șase de ani, cu o inimă cât marea.

A pornit spre Karaj.

- [1.](#) Orașul Nou, „cartierul roșu“ al Teheranului înainte de instaurarea republicii islamice (n.tr.).

Două fete pe drum

Era la apus. Două fete mergeau pe drumul spre Karaj. Amândouă purtau chador. Una dintre ele avea douăzeci și opt de ani, cealaltă, treizeci și opt. Amândouă erau virgine.

La kilometrul optsprezece, un camion a oprit la câțiva metri de ele. În camion erau trei bărbați. Șoferul și ajutorul lui erau beți. Pasagerul nu era beat și, din când în când, fusese nevoit să apuce volanul și să-l învârtă în dreapta sau în stânga, ca să evite un accident. În cele din urmă, s-a dat bătut și s-a lăsat în voia sorții.

După ce a oprit camionul, șoferul i-a făcut un semn ajutorului său. Fără să scoată vreun cuvânt, au coborât amândoi și s-au îndreptat spre cele două femei. Pasagerul a rămas tăcut la locul lui, profitând de prilej ca să-și aprindă o țigară.

Șoferii s-au oprit în fața celor două femei.

— Unde merg doamnele?

Fata de douăzeci și opt de ani, pe care o chema Faezé, a răspuns:

— Mergem la Karaj. Vrem să culegem roadele propriei noastre munci și să scăpăm de subjugarea bărbaților.

— Chiar așa? a întrebat șoferul și a râs în hohote.

A întins mâna și a tras chadorul de pe capul femeii. Aceasta a început să strige după ajutor. Bărbații le-au atacat. După o luptă scurtă, fetele au fost doborâte. Cea pe care o chema Faezé a continuat să țipe, cerând ajutor, până când șoferul i-a pus o mână mătăhăloasă peste gură. Cealaltă, pe care o chema Mounes, a rămas tăcută și a suportat totul fără să scoată nici un sunet.

După mai puțin de un sfert de oră, bărbații s-au ridicat și, fiindu-le limpede că nu răspunde nimeni la țipetele de ajutor, au început să-și scuture tacticos praful de pe haine. Fetele rămăseseră amândouă întinse pe pământ. Cea pe care o chema Faezé plângea.

— Să vă bată Dumnezeu! îi blestema ea printre suspine.

Bărbații terminaseră de scuturat hainele. Ajutorul de șofer s-a plâns, nemulțumit:

— Esmail, a mea a fost ca o cârpă.

— Așa ți-a fost dat, băiete. A mea, în schimb, a făcut pe mironosița.

Au râs amândoi, apoi le-au mulțumit în batjocură fetelor și au pornit spre camion. S-au așezat la locurile lor. Șoferul a pornit motorul.

— S-a întâmplat ceva? a întrebat pasagerul.

— Nu-i treaba ta, i-a răspuns șoferul.

— Scuze, am crezut că s-a întâmplat ceva.

— Dar de ce te bagi? Ești cumva polițist?

— Nu, sunt grădinar. Lumea îmi spune „bunul grădinar“.

— Bunule grădinar, i-a spus șoferul amuzat, am udat pământul.

Atât șoferul, cât și ajutorul lui, au început să râdă în hohote. Șoferul râdea cu atâta poftă, încât a pierdut controlul volanului. Camionul s-a învârtit de două ori și, trecând razant pe lângă un Mercedes care venea din partea opusă, a derapat spre copacii de pe marginea drumului. A spulberat un copac mai tânăr și s-a izbit puternic de un altul, mai solid, răsturnându-se. Portiera din partea dreaptă s-a deschis și ajutorul de șofer a alunecat sub caroserie, chiar înainte ca vehiculul să se răstoarne peste el. Șoferul a fost proiectat prin parbriz spre cer. Pasagerul a avut parte de un zbor mai lin prin gaura făcută în geam de corpul masiv al șoferului și a aterizat zece metri mai încolo, pe o movilă moale de chirpici, pregătită pentru construcția unei case.

Șoferul ajunsese până la liniile de înaltă tensiune și, instinctiv, se prinsese cu mâinile de acestea, iar acum se zvârcolea într-un dans aerian bizar, dar, s-ar putea spune, destul de reușit. Ajutorul de șofer nu apucase nici să țipe înainte de a fi zdrobit sub caroseria grea. Chiar și ochii îi rămăseseră închiși. Pasagerul se scutura energic de noroi, aruncând din când în când priviri spre cele două cadavre.

— Ce grozăvie! a exclamat el.

În cele din urmă și-a dat seama că orice efort e zadarnic și că nu va putea scăpa de noroi decât dacă va face o baie și-și va schimba hainele. Și-a găsit pantoful drept și a pornit-o agale spre Karaj.

Grădina lui Farrokhlaghá

Prima parte

Farrokhlaghá stătea pe bancheta din spate a automobilului, în partea dreaptă. Ostovari, Mosayyeb și șoferul erau pe locurile din față. La ora patru după-amiaza au ajuns în fața grădinii. Ostovari era puțin agitat. Se temea că doamna se va înfuria când va vedea copacul. Îi povestise despre grădină până în cele mai mici detalii, dar nu-i spusese nimic despre copac.

Șoferul a oprit mașina în fața porții. Ostovari a sărit afară și i-a deschis doamnei portiera, luând-o înaintea șoferului. Era ultima zi de lucru a celui din urmă. De fapt, n-ar fi trebuit să lucreze nici în ziua aceea, mai ales că doamna putea să conducă și singură. Dar, împins de curiozitate, se oferise să-i facă această favoare.

— Vă veți convinge acum că este o adevărată bijuterie, a spus Ostovari.

Fără nici un cuvânt, Farrokhlaghá a pornit spre poartă, urmată de agent, de Mosayyeb și de șofer. Când a ajuns în fața porții, s-a oprit. S-a întors și, cu gestul moștenit de la mama ei, a înclinat capul pe umărul stâng.

— Aici este? a întrebat ea.

— Da, doamnă, a răspuns Ostovari, care a scos apoi din buzunar o cheie mare. Cu permisiunea dumneavoastră...

A deschis poarta și s-a dat la o parte, făcându-i doamnei loc să treacă. Farrokhlaghá a pășit cu precauție peste prag. Un tremur ușor de bucurie i-a cuprins tot trupul, dar nu voia ca bărbatii să observe. Păstrându-și calmul, a pornit pe aleea cu pietriș, sorbind din priviri fiecare colțișor al grădinii.

— Totul este exact cum ați cerut, i-a spus Ostovari. Mai sunt necesare doar câteva reparații minore.

Farrokhlaghá a dat din cap. Aleea cu pietriș ajunsese în fața clădirii, lângă un havuz mare, pe marginea căruia era o bancă. Aleea înconjura complet havuzul, apoi ducea spre ușa de la intrarea în clădire și se termina cu niște trepte acoperite cu mozaic.

Casa nu arăta prea bine. Înfățișarea-i modestă trăda construcția ieftină. Pentru o

clipă, Farrokhlaghá s-a simțit dezamăgită.

— Cu un strat de tencuială o să arate ca nouă, a sugerat Ostovari.

Imaginea a prins imediat contur în mintea lui Farrokhlaghá. Ostovari avea dreptate, era o idee foarte bună. În plus, ferestrele erau mici, foarte potrivite pentru clima locală.

Ostovari a scos o altă cheie și a deschis larg ușa de la intrare, dezvăluind un hol spațios și răcoros. Pe laturile holului erau ușile de la trei camere mari, o baie și o toaletă și o bucătărie. Ferestrele tuturor camerelor dădeau spre grădină, în timp ce ferestrele bucătăriei, ale băii și toaletei se deschideau spre curte.

— Îmi place bucătăria, e mare, a spus Farrokhlaghá. Dar o singură baie nu e de ajuns. Nici trei camere nu sunt suficiente, sigur voi avea mulți musafiri.

— Stimată doamnă, i-a răspuns Ostovari, așa cum v-am precizat mai înainte, fundația este foarte solidă, la fel și structura de rezistență, care e din grinzi de fier. Puteți să mai construiți un etaj.

Mutându-se într-un alt colț al holului, a continuat:

— Aici s-ar putea construi scara interioară, dacă adăugați un etaj. Și, dacă veți dori, tot aici s-ar putea planta un copac, care ar urca până la etaj și ar ieși prin acoperiș. Ar arăta ca un palat în toată regula.

Ideea unui copac în interiorul casei o lăsase pe Farrokhlaghá mută de uimire. Mulțumit peste poate, Ostovari a adăugat cu mândrie:

— E ideea mea.

— O să văd, a spus în cele din urmă Farrokhlaghá. E posibil ca, udând copacul, să distrugem încet-încet fundația.

Lui Farrokhlaghá îi plăcea casa, dar știa că trebuie să-și ascundă entuziasmul în fața lui Ostovari. Cu toate acestea, imaginația ei prinsese deja aripi. Era hotărâtă să îi adauge un etaj și-și planificase în amănunt o viață socială bogată și incitantă. Se gândea visătoare că în fiecare vineri îi va invita la Karaj pe toți prietenii ei din Teheran. Desigur, nu avea mulți prieteni. Treizeci și doi de ani de căsnicie cu un bărbat ursuz și retras o făcuseră să piardă multe cunoștințe. Dar asta nu era neapărat un lucru rău, pentru că acum avea prilejul să-și facă prieteni noi, pe care să-i aleagă singură. Prieteni adevărați, scriitori, poeți, intelectuali. Putea să-și transforme casa într-un salon literar, așa cum făceau doamnele din romanele franțuzești. Ostovari îi arăta acum pe îndelete grădina și livada. Chiar numărăse copacii și îi dădea explicații amănunțite despre fiecare. Va trebui să angajeze un grădinar. Livada rămăsese fără proprietar cu un an în urmă și fusese lăsată în paragină.

Ostovari o ducea pe la fiecare copac în parte și nu scăpa nici un prilej de remarci laudative.

— Stimată doamnă, nu veți găsi în tot Karajul o grădină mai nimerită ca aceasta. E adevărat, ca să fiu sincer, că există case mai frumoase pe-aici, dar la prețul acesta e cea

mai bună ofertă. Mai ales că nu e nevoie decât de câteva retușuri ca s-o transformați într-un adevărat paradis.

Farrokhlaghá știa că Ostovari făcea reclamă, deși nu mai avea nici un rost. Îi plăcuse casa din prima clipă în care o văzuse, așa că înfloriturile lui erau inutile.

În cele din urmă au ajuns pe malul râului.

— Așa cum puteți observa, în partea aceasta nu există zid, dar râul o izolează foarte bine. Curentul este atât de rapid, încât nu-i nici un risc să pătrundă hoți. În plus, oamenii din partea locului sunt cinstiți.

— Am înțeles, a răspuns Farrokhlaghá.

Apoi a văzut copacul. Nu-i venea să-și creadă ochilor.

— Ce-i asta?

Ostovari așteptase cu teamă acest moment. „Ei, acu’-i acu’“, și-a zis el, apoi a încercat să explice:

— Aceasta... Vedeți dumneavoastră, este de fapt o persoană. Dar vă garantez că este cea mai inofensivă pe care ați întâlnit-o vreodată.

— Bun, dar ce face aici?

— Cum să vă spun... Adevărul e că proprietatea are un preț atât de mic tocmai din acest motiv. Dar mi-am spus că ar fi păcat să n-o vedeți, pentru că e imposibil să mai găsiți altă casă cu grădină la preț așa de bun. M-am gândit că, mai ales pentru că sunteți femeie, poate n-o să vă deranjeze acest copac nefericit.

Farrokhlaghá a făcut precaută doi pași în față. Îi era puțin frică.

— Dar nu este copac, a spus ea. E om.

— Da, aveți dreptate. Adevărul este că acest biet copac... este de fapt sora fostului proprietar.

— Ce ciudat!

— Așa e. Biata fată a înnebunit și s-a plantat în pământ.

— Nu se poate așa ceva, domnule! a exclamat Farrokhlaghá. Dacă a înnebunit, ar fi trebuit s-o ducă la casa de nebuni.

— Păi vedeți, tocmai aici e problema. Toamna trecută, nefericita a dispărut. Familia a căutat-o peste tot, dar n-a găsit-o. La începutul verii s-au întors aici, ca de obicei, ca să-și petreacă anotimpul cald la aer curat. Atunci au observat că biata fată se plantase în pământ. Bineînțeles că și-au dat seama că și-a pierdut mințile, dar, oricât au încercat s-o smulgă din pământ, a fost în zadar.

Ostovari a scos din buzunar o batistă mare și și-a șters câteva lacrimi care i se prelingeau pe obraji. Apoi a început să-și tragă nasul, suspinând. Pe Farrokhlaghá a cuprins-o compasiunea.

— Domnule Ostovari, sper că nu era rudă cu dumneavoastră, Doamne ferește!

— Nu, doamnă, și vă rog să mă credeți că n-am mai vărsat nici o lacrimă de douăzeci

de ani. Dar nu știu de ce, ori de câte ori o văd pe nefericita asta, îmi vine să plâng... În fine, doamnă, cum vă spuneam, n-au reușit nicicum s-o scoată din pământ. Mai mult, biata fată se tot jelea: „Vă implor, nu mă duceți de-aici! Lăsați-mă să înverzesc!“.

— Dar nu are frunze, a observat Farrokhlaghá.

— Așa e, nu are frunze, dar a făcut rădăcini. Poate că anul viitor va avea și frunze.

— Dar cu familia ei ce s-a întâmplat?

— Ce pot să zic? Bieții de ei, au fost distruși de așa rușine. Ce puteau să le explice oamenilor? Fiica și sora noastră e acum copac? Nu se poate spune una ca asta... În cele din urmă, au venit să mă consulte. Mi-au zis că sunt dispuși să vândă proprietatea foarte ieftin, cu condiția ca numele lor să nu fie dezvăluit. Le-am dat cuvântul meu. Așa se lămurește de ce-i atât de ieftină. Oricum, pentru dumneavoastră e un mare noroc.

— Dar de ce le este rușine cu ea? Nu-i nici o rușine să te transformi în copac.

— Cum să nu fie, doamnă? Păi un om întreg la minte se poate transforma în copac? Doar unul cu mintea rătăcită, la fel ca această biată fată, ar putea deveni copac. Nefericitul de frate-său nu se mai putea opri din plâns. Spunea: „Lumea va afla imediat că soră-mea e copac și o să-nceapă să ne ia peste picior. O să ne spună «alde Copăcilă» sau «Copăcenii» și așa mai departe, o să înceapă să scrie vorbe de ocară pe ziduri și uite-așa prestigiul vechi de-un secol al familiei se va duce de râpă“. Doamnă, trebuie să precizez că e vorba de o familie veche și onorabilă. Cum credeți că ar putea spune lumii că o rudă a lor este copac? Ar fi cu totul altceva dacă un membru al familiei ar deveni ministru sau parlamentar... Asta poți s-o spui lumii, ba unii chiar se laudă cu asemenea funcții. Dar când cineva devine copac, ce să le spui oamenilor? Bietul de frate-său zicea că și dacă s-ar fi făcut lăptăreasă, s-ar fi împăcat cu gândul. La urma urmei, și asta e o meserie. Dar copac... pentru Dumnezeu!

Farrokhlaghá a dat un ocol copacului. Mosayyeb și șoferul priveau de la distanță. Nu îndrăzneau să se apropie.

Copacul era o fată de vreo douăzeci și șapte, douăzeci și opt de ani. Era îngropată până la genunchi în pământ și îmbrăcată în zdrențe. Stătea dreaptă și senină, privindu-i pe cei din jur. Farrokhlaghá simți că începe să-i placă acest copac.

Ostovari a continuat:

— I-am spus fratelui ei să nu-și facă griji. I-am zis că știu o doamnă respectabilă, dintr-o familie cu reputație foarte bună... O doamnă în adevăratul sens al cuvântului! Cu siguranță dumneaei o va îngădui pe biata Mahdokht și-o să le păstreze secretul, pentru că este o persoană de onoare și știe foarte bine ce înseamnă reputația unei familii.

Farrokhlaghá nu-l mai asculta pe Ostovari. Avusese dintr-odată o idee revoluționară. Se gândea cât de multe lucruri ar putea realiza cu ajutorul acestui copac extraordinar. Nu numai că ar putea înființa un cerc literar, ci ar putea chiar să ajungă în Parlament

sau în guvern. Nu auzise până acum ca cineva să aibă un copac-om.

Ostovari vorbea în continuare:

— Așa cum vă spuneam, stimată doamnă, ca să compensați problema acestui copac, puteți planta un pom în casă, chiar în interior. Și puteți construi ziduri de jur-împrejurul acestui copac, ca să-l ascundeți de ochii lumii și să nu vă faciă de rușine.

Când cineva are un copac-om, își continua Farrokhlaghá firul gândurilor, nu are nevoie de un copac în casă. Știuse dintotdeauna că e superioară celorlalți din punct de vedere intelectual, spiritual, chiar și fizic. Ceilalți n-aveau capacitatea să priceapă semnificația unui „copac-om“. Nici ea însăși nu reușise încă să înțeleagă cu adevărat situația. Dar instinctul îi spunea că acest copac îi va aduce o binemeritată faimă.

— Domnule Ostovari, nu e nevoie de un pom în casă. Nici nu voi ascunde acest copac. Va rămâne așa cum e, nu mă deranjează.

Ostovari a răsuflet ușurat.

— Mi-era teamă că nu o să vă convină. Chiar m-am gândit că, dacă nu o să vreți grădina, o voi cumpăra eu. Dar știți, doamnă, am șase copii. Sunt sigur că ar fi smuls din rădăcini bietul copac. Slavă Domnului că ați acceptat-o!

Farrokhlaghá a pornit spre poarta grădinii. Revoluția din mintea ei era în plină desfășurare și nu-l mai auzea pe Ostovari.

— Mosayyeb, Ahmad! a strigat ea din mers. Aduceți-mi toate bagajele din oraș!

— Rămâneți chiar din seara asta? s-a mirat Mosayyeb. Casa e goală și dărăpănată.

— Nu-i nimic. Rămân din seara aceasta. Voi supraveghea eu însămi lucrările. Domnule Ostovari, ați putea să-mi găsiți câțiva zidari? Vreau să începem renovarea chiar de mâine.

Ostovari a întrebat-o uimit:

— Doamnă, de ce vă grăbiți așa? E mai bine să rămâneți deocamdată în oraș. Voi supraveghea eu personal lucrările. În plus, și Mosayyeb va fi aici.

— Nu, a răspuns hotărâtă Farrokhlaghá. Rămân și eu. Începem de mâine. Nu vreau să dureze mai mult de o lună.

Chiar atunci s-au auzit bătăi în poartă. Mosayyeb a luat-o înaintea lui Farrokhlaghá.

— Nu se cade să rămâneți, doamnă. Sătenii nu vă cunosc și sunt foarte băgăreți. Vedeți? Au sosit deja!

— Nu face nimic, a răspuns Farrokhlaghá. O să-i învăț să nu mă deranjeze.

Mosayyeb a deschis poarta grădinii. În fața lui stăteau un bărbat și o femeie.

— Nu te supăra, tinere, a spus bărbatul, oare nu e nevoie de un grădinar aici?

Farrokhlaghá a ajuns într-o clipită în spatele lui Mosayyeb și, înainte ca acesta să deschidă gura, a răspuns entuziasmată în locul lui:

— Ba da, cum să nu! Ești grădinar?

— Da, stimată doamnă, sunt grădinar. Mi se spune „bunul grădinar“. Și se mai spune

că am mână de aur. Cum ating o plantă, cum îi răsar sute de ramuri și din fiecare ies sute de flori.

Farrokhlaghá se simțea tot mai tulburată. Mai întâi, copacul-om, acum, acest grădinar cu chip blând, care pretinde că are mână de aur...

— Te pricepi și la construcții? l-a întrebat.

— Mă pricep la orice, doamnă. La orice.

— Dar ea cine este? a continuat Farrokhlaghá cu întrebările. E soția ta?

Grădinarul a privit-o lung pe femeia care-i stătea alături, apoi a răspuns:

— Nu, doamnă. Am găsit-o pe biata femeie venind spre Karaj. Ședea buimacă pe marginea drumului și se uita în toate părțile. Când m-a văzut, a scos un țipăt și s-a aruncat plângând la picioarele mele. Am întrebat-o de ce plânge și de ce-mi tot sărută picioarele. Până la urmă mi-a zis că, după șase luni, sunt primul bărbat care nu e fără cap.

— E cumva nebună? a întrebat Farrokhlaghá.

— Nu cred, a răspuns bunul grădinar. Oricum, eu am pornit mai departe și ea m-a urmat. Spune că o cheamă Zarrinkolah. Că mai demult obișnuia să facă lucruri foarte rele, dar că acum se căiește.

Farrokhlaghá s-a întors spre femeie și a întrebat-o:

— Zarrinkolah, știi să gătești?

— Nu, doamnă.

— Știi să dai cu mătura?

— Nu, doamnă.

— Dar să speli vase?

— Nu, doamnă.

— Păi ce știi să faci?

— Doamnă, pot să învăț toate astea. Știu povești și multe cântece. Mai știu și alte lucruri. Sunt tânără, doamnă, dar am multă experiență.

Farrokhlaghá s-a întors spre grădinarul cel bun.

— Care e numele tău adevărat? l-a întrebat ea.

— La ce e bun numele meu, doamnă? Toți îmi spun „bunul grădinar“. Dumneavoastră puteți să-mi spuneți „grădinarul“.

— Grădinarule, ești angajat chiar de azi. Dar cu femeia ce ne facem?

— Luați-o și pe ea, doamnă. O să învețe și ea până la urmă să muncească prin casă.

— Bine.

Farrokhlaghá și-a spus că va putea face din femeia aceea o servitoare utilă. Îi plăcea chipul ei, i se părea că reflectă simplitate și onestitate.

— Bine, a repetat ea.

Apoi s-a întors spre Mosayyeb și șofer:

— Mergeți să aduceți tot ce puteți din mobilier. Bagajele mele sunt pregătite. Și covoarele sunt împachetate. Dacă o să fie nevoie, închiriați un camion. Vreau să am toate lucrurile aici din seara asta. Domnule Ostovari, ia-l pe grădinar cu dumneata și mergeți în oraș să cumpărați materiale și unelte pentru construcții.

— Dar, doamnă, a obiectat Ostovari, este ora șase seara. E închis peste tot!

— Nu mă duce cu vorba! La urma urmei, noi doi împărtășim un secret și trebuie să ne ajutăm unul pe altul.

— Bine, s-a resemnat Ostovari.

Farrokhlaghá i-a spus apoi femeii:

— Tu rămâi aici cu mine.

— Da, doamnă.

Nu trecuseră nici două minute de la plecarea bărbaților când s-au auzit iarăși bătăi în poartă. Farrokhlaghá a deschis larg și a văzut două femei, cu chadorurile murdare de pământ și chipuri obosite.

— Ce doriți? le-a întrebat.

Una dintre femei a început să plângă în hohote. Cealaltă, mai în vârstă, a rămas tăcută, așteptând ca tovarășa ei să se oprească din plâns.

— V-am întrebat ce doriți, a insistat Farrokhlaghá.

Femeia care până atunci rămăsese tăcută a început să vorbească:

— Stimată doamnă, permiteți-mi să vă salut. Mă numesc Mounes, iar ea e prietena mea, Faezé. Am trecut amândouă prin multe necazuri. Dacă ne primiți, am vrea să petrecem noaptea în casa dumneavoastră, iar mâine vom vedea încotro ne va duce soarta.

— Doamnelor, și eu abia ce am sosit aici. N-am nici o mobilă. Dar e foarte ciudat ca două persoane ca voi să cutreiere prin sălbăția asta. Se citește pe fețele voastre că sunteți din familii respectabile. De ce călătoriți singure?

— E o poveste lungă, a răspuns Mounes. Ne-am hotărât să fugim din temnița familiei, să călătorim, să mergem în pelerinaj, să ne plimbăm. Din nefericire, primul loc pe care l-am ales a fost Karajul, și chiar aici ne-a lovit nenorocirea.

Vorbele acestea i-au stârnit interesul lui Farrokhlaghá.

— Pofțiți înăuntru, le-a invitat ea. Mobila o să ajungă chiar în seara asta. Intrați și povestiți-mi ce-ați pățit.

Femeile au intrat. S-au așezat toate pe banca de pe marginea havuzului. Faezé avea ochii în lacrimi.

— Nu mai plânge, domnișoară, i-a spus Farrokhlaghá. Nu-ți face bine la sănătate.

Zarrinkolah a intervenit:

— Ba da, să știți că face bine. Doamnă, eu am plâns douăsprezece ore ieri. Ochii mei nu sunt de obicei așa. Am ochi mari, dar acum s-au umflat de la atâta plâns. Și plânsul

m-a vindecăt. Lăsați-o să plângă.

— Dar ce s-a întâmplat, domnișoară Faezé? a întrebat-o Farrokhlaghá. Spune și tu ceva.

Faezé continua să plângă fără să rostească vreun cuvânt.

— Stimată doamnă, a spus Mounes, dacă-mi permiteți, aș vrea să vă spun că mă bătea gândul să plec în India, sau în China, sau în altă țară îndepărtată. Doream să văd lumea, să înțeleg eu singură toate lucrurile, nu să-mi spună mereu alții ce și cum, să mă ducă de nas și să mă amăgească. Nu voiam să-mi irosesc toată viața, să rămân o vită neștiutoare. E drept că mai e și vorba aceea, fericiți cei săraci cu duhul. Dar am hotărât să plătesc prețul, să-mi risc fericirea și să caut cunoașterea. Firește, când pornești pe un drum, te pândesc și pericole. Ori ai puterea să le înfrunți, ori te întorci în turmă ca un miel supus. Dar chiar și așa, când te întorci, ceilalți te ocolesc de parcă ai avea râie. Nu-ți mai rămân decât două căi de scăpare: ori înveți să suporti oprobriul, ori îți pui capăt zilelor... Dar să lăsăm asta, sunt prea multe de spus. Pe scurt, soarta a făcut ca această veche prietenă să-mi devină tovarășă de drum, pentru că mi-era frică s-o las singură, să nu-și facă rău, sau să facă rău cuiva mai nefericit ca ea. Nu știu de ce m-am gândit că nu se poate ieși din Teheran decât pe drumul spre Karaj. Vă puteți închipui așa ceva? Acum, dacă mă gândesc mai bine, îmi dau seama că din Teheran poți să ieși în Mehrabad, sau în Rey, sau în Neyavaran... Sunt sute de alte ieșiri. Dar eu n-aveam decât un gând: Karaj. În fine, ca să n-o mai lungesc... Eram pe drum când a oprit un camion. Șoferii au coborât și ne-au violat. Desigur, eu văd în toate astea un sens adânc, ascuns. Cred că o forță necunoscută a vrut să mă lovesc de piedici încă de la primul pas. Biata mea prietenă a fost sacrificată din cauza mea. Nu s-a mai oprit din plâns de atunci. Oricum, eu mi-am spus că violul acesta a fost pentru mine primul pas spre descoperirea unei legi, a unui mers al firii. A fost prima experiență amară din călătorie. Pe drum, mă gândeam că a fost nevoie să se înece milioane de inși până când primul om a învățat să înoate. Ce e ciudat este că încă se mai îneacă oameni... Dar să lăsăm vorbele astea, nu-i aduc nici o alinare bieteii mele prietene.

Printre suspine, Faezé a spus:

— Doamnă, eram virgină. Amărâta de mine, eram virgină. Vreau să mă mărit și eu cândva. Dar ce-o să se aleagă de mine acum, după așa rușine?

Mounes a intervenit:

— Păi și eu eram virgină, dragă Faezé. Las-o naibii! Eram virgine și-acum nu mai suntem. Nu e o tragedie.

— Dragă, tu ai treizeci și opt de ani, virginitatea nu-ți mai era oricum de nici un folos. Eu, biata, am doar douăzeci și opt. Mai aveam ceva șanse să-mi găsesc un soț.

Farrokhlaghá s-a gândit la mojicia acestei femei, la cum i-a aruncat așa în față prietenei sale vârsta înaintată. Mounes a spus:

— Nu, doamnă Farrokhlaghá, nu-i nici o mojie. Nefericita asta știe că eu pot să citesc gândurile. E foarte simplu. Dacă se gândește la ceva, eu știu la ce se gândește. Așa că s-a învățat să spună pe șleau tot ce-i trece prin minte.

Faezé a continuat:

— Dar tu, care acum poți să-ți alungești fața și pupilele, de ce nu ne-ai răzbunat?

— Dragă Faezé, a răspuns Mounes, eu nu pot decât să citesc gândurile. Cu toate acestea, să știi că am vrut să mă răzbun. Dar au plătit oricum pentru ce-au făcut.

— Cum așa? a întrebat Farrokhlaghá.

— Stimată doamnă, a explicat Mounes, după vreo doi kilometri camionul s-a răsturnat. Deci ce rost mai avea să mă răzbun?

— Ce minciuni! a sărit Faezé. Unde s-a răsturnat camionul? Noi n-am văzut nimic.

— Asta pentru că am luat-o prin munți ca să nu mai dăm peste alți răufăcători. Dar știu sigur că s-a răsturnat.

— De unde știi? a întrebat Farrokhlaghá.

— Pur și simplu știu. Citesc gândurile.

— Chiar le poți citi? a întrebat Farrokhlaghá.

— Da, doamnă. De pildă, dumneavoastră doriți să ajungeți în Parlament. Nefericita care stă acolo era până ieri prostituată. Vedeți? Nimeni nu poate să-mi ascundă nimic.

— Vreți să rămâneți aici? a propus Farrokhlaghá.

— Sigur că da, a răspuns Mounes. Din păcate, încă nu au sosit vremurile în care o femeie să poată călători singură. Ea n-are decât două variante: ori devine invizibilă, ori se zăvorește în casă. Din nefericire, eu nu mai pot să rămân în casă, dar pentru că sunt femeie, trebuie totuși să rămân. Tot ce pot face este să încerc să înaintez puțin, până mă împotmolesc într-o altă casă, apoi să fac iar câțiva pași și să mă împotmolesc în altă casă, și tot așa, până când poate o să reușesc să străbat lumea în pas de melc. Așadar acceptăm din toată inima invitația dumneavoastră.

Farrokhlaghá era în culmea bucuriei.

— Doamnelor, a zis ea jubilând, vreau să extind casa asta. Grădinarul mi-a spus că se pricepe la construcții. El va fi singurul bărbat pe care o să-l ținem aici. Ne vom ocupa chiar noi de lucrări.

— E o idee foarte bună, a recunoscut Mounes. De fapt, știam dinainte toate astea. Cu voia Domnului, o să ne meargă bine.

Faezé continua să plângă.

— Ce vă frământă, doamnă? a întrebat-o Farrokhlaghá. Ce, nu se poate trăi fără virginitate? Eu de treizeci și trei de ani trăiesc fără ea.

— Dar cum rămâne cu onoarea mea? Ce-o să-i spun soțului? O să fie vai de capul meu în noaptea nunții!

Mounes a intervenit, împăciuitoare:

— Uite, dac-o fi să te măriți, o să fac eu în așa fel încât soțul tău să nu-și dea seama. Nu te mai necăji. Doar mă cunoști. Știi că pot să-mi schimb fața.

— Și-atunci de ce n-ai făcut-o în fața bestiiilor ăloră de șoferi?

— Faezé, eu am murit și-am înviat de două ori. Acum văd totul altfel. Ce-aș putea să-ți spun? Dumnezeu mi-e martor, de-aș avea aripi, aș zbura. Din păcate, chiar dacă am murit de două ori, spiritul meu e legat tot de pământ. Crede-mă, virginitatea n-are nici o importanță. Și dacă se va întâmpla să-ți găsești un soț, Doamne-ajută, voi face în așa fel încât să ai o căsnicie fericită.

În cele din urmă, Faezé s-a liniștit. În așteptarea lucrurilor, mobilei și materialelor de construcție, doamnele s-au așezat să-și depene una alteia povestea vieții.

Grădina lui Farrokhlaghá

Partea a doua

Primăvara, locul redevenise o grădină în toată regula. Grădinarul avusese dreptate: chiar avea mână de aur. Era de ajuns să atingă o plantă, că într-o săptămână îi răsăreau o sută de ramuri înflorite.

Reparaseră împreună casa. Farrokhlaghá nu muncea în adevăratul sens al cuvântului, doar se plimba de colo colo și dădea dispoziții, activitate care i-a luat întreaga toamnă. Grădinarul le învățase pe femei zidărie. Zarrinkolah pregătea mortarul, Mounes îl ducea în clădire, Faezé căra cu roaba cărămizile, iar grădinarul preluase munca de construcție. La sfârșitul toamnei, casa avea șase camere, trei băi și trei toalete.

În zilele însorite, Farrokhlaghá stătea pe marginea havuzului, urmărind încântată progresul lucrărilor. Uneori o lua pe Zarrinkolah cu ea și mergeau cu mașina în oraș la cumpărături. Casa era construită întru totul după gustul lui Farrokhlaghá. Ea dădea ordinele, iar grădinarul le executa întocmai.

La sfârșitul toamnei, casa era aproape gata. Farrokhlaghá a ales o cameră pentru Mounes și Faezé. Erau tovarășele ei cele mai apropiate și se ocupau și de gospodărie. Faezé gătea, iar Mounes făcea celelalte treburi ale casei. Farrokhlaghá se ocupa ea însăși de decorarea interiorului. Grădinarul ceruse permisiunea să-și construiască o cămăruță în fundul grădinii. I-a spus doamnei că n-are nevoie decât de Zarrinkolah ca să-l ajute.

Grădinarul și-a construit căsuța pe malul râului, în fața copacului Mahdokht, care încă nu rodise. Farrokhlaghá se arătase de câteva ori îngrijorată, dar grădinarul o asigurase că, la primăvară, copacul va fi plin de flori.

— Nu putem să ne purtăm cu el ca și cum ar fi un copac obișnuit, îi explicase grădinarul. Este un copac-om. Trebuie să-l hrănim cu lapte de om.

Farrokhlaghá nu știa de unde să facă rost de astfel de lapte. Grădinarul i-a zis:

— Nu vă faceți griji. Vreau să mă însor cu Zarrinkolah. Ea o să-mi facă un copil.

Atunci va avea pieptul plin de lapte și o să hrănesc copacul cu laptele ei.

Faezé i-a sfătuit să aducă un cleric și să pună la cale o ceremonie religioasă. Grădinarul s-a împotrivit. A spus că va oficia chiar el căsătoria și că nu e nevoie de cleric. Faezé era de părere că o asemenea căsătorie nu e legitimă. Mounes a păstrat tăcerea și n-a dezvăluit nimic din ceea ce înțelesese citind gândurile.

Farrokhlaghá nu a dat importanță subiectului. Ea voia lapte de om pentru copac, iar grădinarul i-l promisese. N-o interesau alte amănunte.

Zarrinkolah își petrecea toată ziua lângă grădinar și muncea alături de el. Grădinarul o învățase zidărie, pomicultură, grădinărit, să gătească și să brodeze. Ea cânta toată ziua, plimbându-se dintr-un colț în altul. Era peste tot și nicăieri, lucru ce o irita pe Faezé, care socotea că Zarrinkolah are apucături rele, că e vulgară și cu capul în nori. Nu-i plăcea că tot timpul chicotea, de parcă doar așa putea dovedi că trăiește. Faezé nu-i suporta pe oamenii de felul ăsta. Ea era, desigur, mulțumită de viața ei, însă ori de câte ori își amintea de Amir Khan, o săgeta o durere ascuțită. Uneori chiar se gândea că i-ar plăcea să ajungă, cumva, soția lui Amir Khan, chiar dacă nu mai era îndrăgostită și nici nu mai voia să-l ia de bărbat. Dar ar fi fost o victorie pentru ea. S-ar fi simțit învingătoare dacă ar fi devenit soția lui.

Farrokhlaghá urmărea cât se poate de serios să ajungă în Parlament. Aștepta nerăbdătoare să se termine lucrările de renovare ca să poată invita persoane importante și influente. În urma discuțiilor cu Mounes, ajunsese la concluzia că trebuie să-și înceapă activitatea prin a deveni faimoasă. Mounes i-a sugerat să compună poezii și să le publice în ziare și reviste, ca să devină încet-încet cunoscută. Lui Farrokhlaghá i-a plăcut ideea și zi și noapte se gândea numai la poezii.

La începutul iernii, casa era gata și fiecare femeie își găsisse locul ei. Farrokhlaghá a pregătit un salon pentru primirea musafirilor, decorat cu perne, candelabre și sfeșnice, cu vin și dulciuri. A comandat de la librărie cincizeci de cărți de poezie, pe care le-a expus în salon. A cumpărat lumânări mari în formă de fluturi de noapte¹ care se topeau pe măsură ce flacăra înainta, impresionând privitorii. A poruncit ca pivnița să fie aprovizionată cu vin și alte băuturi, pentru ca paharele să fie mereu pline.

Apoi a început să invite musafiri. Aceștia veneau în fiecare vineri dimineața și rămâneau până noaptea târziu. În fiecare vineri, Farrokhlaghá sacrifica o oaie, pe care măcelarul o jupuia și o tranșa, iar Mounes și Faezé o găteau. Zarrinkolah se învățea în jurul celorlalte femei și se ocupa de treburile mai mărunte. În curând, casei lui Farrokhlaghá i s-a dus vestea și tot mai mulți oaspeți soseau în grădină în fiecare vineri. Farrokhlaghá nu vorbea niciodată despre copacul Mahdokht. Grădinarul îi ceruse să aștepte până când va înfrunzi.

Spre sfârșitul iernii, Zarrinkolah nu mai venea în casă și-și petrecea tot timpul în căsuța grădinarului. Farrokhlaghá l-a luat la întrebări pe grădinar, care i-a spus că în

fiecare zi, în zori, Zarrinkolah venea cu el să strângă rouă ca să ude copacul, pentru că nu rămăsese încă însărcinată, deci nu avea lapte. Mounes, care nu reușea niciodată să citească gândurile bunului grădinar, le-a cerut voie să-i însoțească. Grădinarul a fost de acord și cei trei și-au petrecut următoarele două luni strângând rouă în frunze mari, cu care bărbatul uda copacul după o metodă știută doar de el.

La jumătatea lunii Farvardin² copacul era plin de flori. În plus, cânta împreună cu păsările și umplea grădina de muzică. Farrokhlaghá ardea de nerăbdare să le arate copacul musafirilor, dar grădinarul nu-i dădea voie.

— Încă nu a venit timpul, îi spunea el.

De fapt, nici Farrokhlaghá însăși n-avea permisiunea de a vedea copacul și din acest motiv uneori îi purta pică grădinarului. Făcea eforturi supraomenești să-și alunge din suflet acest resentiment, pentru că avea atât de mare nevoie de grădinar, încât trebuia să-i asculte fiecare cuvânt. De altfel, era și foarte ocupată să compună poezii, pentru că acum în casa ei veneau în fiecare vineri ziariști, poeți, pictori, romancieri, fotografi, iar Farrokhlaghá nu avea încă versuri cu care să-i impresioneze și prin care să devină celebră. Ori de câte ori nu avea treburi de făcut, Mounes o consola și o încuraja. Faezé, în schimb, nu vedea cu ochi buni această îndeletnicire. Firește, n-avea curajul să nutrească gânduri pesimiste, de teama lui Mounes. Dar atunci când Mounes era suficient de departe ca să nu-i poată citi gândurile, reflecta la toate acestea și considera că tot ce făcea este o mare prostie. Faezé chibzuia că numai Mounes cu fața ei rotundă e de vină pentru acea toană poetică. Deși Mounes avea atât de multe talente și putea chiar să-și alungească fața, nimic nu schimba faptul că se născuse cu fața rotundă și că rămăsese, în esență, o fată simplă și proastă.

Era deja mijlocul primăverii și Farrokhlaghá tot nu scrisese nici o poezie.

Într-o zi, la ora zece dimineața, un adevărat potop de oaspeți s-a revărsat în grădină. Erau obișnuite cu musafiri în fiecare săptămână, dar niciodată nu fuseseră atât de mulți. Aproape o sută de persoane luaseră grădina cu asalt. Cuprinsă de agitație, Farrokhlaghá le-a pus pe Mounes și Faezé la treabă și a pornit îngrijorată s-o caute pe Zarrinkolah. Era foarte furioasă, spunându-și că Zarrinkolah îi mănâncă pâinea degeaba și nu face decât să stea toată ziua cu mâinile în sân, fără să contribuie cu nimic, mai ales acum, când veniseră o sută de musafiri. A început să-l strige isteric pe grădinar, până când acesta s-a ițit pe neașteptate din mijlocul mulțimii.

— Grădinarule, spune-i nevastă-tii să vină să le dea fetelor o mână de ajutor. Săracele, mai au puțin și-și dau sufletul de-atâta treabă.

— Nu se poate, doamnă. Nevastă-mea a rămas gravidă ieri și nu trebuie să miște un deget nouă luni, până se naște copilul.

Farrokhlaghá a început să clocotească de furie.

— Măi, omu' lui Dumnezeu! În primul rând, de unde știi că nevastă-ta a rămas

gravidă ieri? În al doilea rând, ce naiba o să fac acum cu toți musafirii ăștia?

— Nu vă îngrijați, i-a răspuns grădinarul. Voi face copacul să cânte. Toți se vor liniști și vor uita de foame. Chiar o să vă rămână mâncare. Iar de acum înainte să nu mai invitați pe nimeni până nu scrieți poezii. Ce rost are să tot vină lumea și să profite de ospitalitatea dumneavoastră, fără ca acest lucru să vă ajute cu ceva?

Grădinarul a plecat, iar copacul a început să cânte. Toți musafirii au tăcut și o liniște adâncă a cuprins întreaga grădină. Era ca și cum o picătură de apă s-ar fi prelins încet în pământ și toți cei prezenți s-ar fi aflat înăuntrul acelei picături, ca într-un ocean. Picătura-ocean străbătea încet straturile pământului, amestecându-se cu acestea, împletindu-se cu milioane de elemente din adâncuri, oaspeți ai apei și ai pământului, într-un dans infinit. Un dans atât de lent, atât de rapid, încât, în bătaia lor, mâinile și picioarele se izbeau, se spulberau și se contopeau. Seva dansului era absorbită de rădăcini și zămislea cântecul lemnului. Toate fibrele copacului semănau cu liane agățate de cer. Mounes a șoptit în urechea lui Farrokhlaghá:

— Priviți ce mult cer e în jurul nostru. Acesta este un alt cer, un cer în interiorul unui cer, în interiorul unui alt cer...

Farrokhlaghá a observat că femeia ținea ochii închiși și părea să contemple un orizont aflat în spatele propriilor pleoape. Și-a încrucișat picioarele și a privit musafirii cu o plăcere stranie. Toți erau încremeniți de uimire și încercau să înțeleagă acea experiență incredibilă. Apoi a început „fantasma verde“. O ceață verzuie a învăluit totul. Pământul și cerul deveniseră un vâl verde. O singură culoare se desprinsese din spectrul luminii și domina acum toate celelalte culori. Toți cei prezenți au simțit că se dizolvă în ceață, că sunt absorbiți de ea, că picură asemenea boabelor de rouă din vârful unei frunze. La căderea nopții, copacul s-a oprit din cântec. Îmbătați de muzica lui, oaspeții au plecat fără să scoată un cuvânt, în deplină liniște.

De atunci Farrokhlaghá nu a mai chemat musafiri. Și-a promis să nu mai invite pe nimeni până nu va scrie niște poezii. Ziua, se închidea în salon și încerca să compună. Mounes își petrecea cea mai mare parte a timpului cu grădinarul și nevasta lui. De când rămăsese gravidă, Zarrinkolah nu mai vorbea. Stătea tăcută la fereastră și privea râul. Mounes și grădinarul strângeau rouă în fiecare dimineață și, așa cum hrăneau copacul, o hrăneau și pe Zarrinkolah. Încetul cu încetul, Zarrinkolah se transforma. Pe măsură ce se rotunjea, își schimba și culoarea. Devenea tot mai străvezie. Semăna tot mai mult cu cristalul. După o vreme, a devenit complet transparentă.

Mounes stătea uneori în spatele ei și privea râul prin trupul ei. Femeia obișnuia să-și petreacă timpul cu fața la râu, privind îndelung cum curge apa.

Faezé rămăsese singură în partea cealaltă a grădinii. Acum nu mai veneau musafiri, așa că nu mai avea pentru cine să gătească și nu mai era nimeni s-o laude. Farrokhlaghá se încuia în salon. Mounes nu era niciodată de găsit, nevasta grădinarului

devenise invizibilă, iar cu grădinarul nu se putea vorbi. Era mereu ocupat. Singură, Faezé murea de plictiseală. Uneori își schimba hainele și mergea la Teheran, doar ca să se plimbe. Făcea în așa fel încât să ajungă în apropierea casei lui Amir Khan. Uneori trecea pe lângă el și se salutau dând ușor din cap.

Spre sfârșitul verii, Farrokhlaghá făcuse unele progrese în ceea ce privește prozodia. În Shahrivar³, a ieșit în cele din urmă din camera ei și s-a așezat pe marginea havuzului. Mounes uda florile într-un colț. Farrokhlaghá a chemat-o ca să-i recite poezia pe care o compusese. I-a spus:

— Desigur, poezia nu e întocmai o poezie, dragă Mounes. Dar cred că dacă voi continua tot așa, în doi ani voi putea compune una adevărată.

Mounes a insistat să audă versurile.

— Ți-am spus că nu-i o poezie, a răspuns Farrokhlaghá. E o încercare de a găsi ritmul și rima.

După alte insistențe din partea lui Mounes, Farrokhlaghá a început să citească, îmbujorată și emoționată:

O, zaharniță fără zahăr, o, degetar fără cizmar,
O, bufon fără râs, o, perete fără zidar,
O, zână, o, justițiar, o, tu, șarpe de pe mal,
O, nimfă grațioasă, o, crăiasă preafrumoasă, tristețe fără stăvilă,
O, pasăre fără aripi și pene, cu piciorul rănit,
O, suflet mângâietor, alungă visul amar.

Plecat-ai, uitat-ai, n-ai mai văzut

În oglinda inimii chipul meu trist și hoinar.

Ce să-i ceri acestui nefericit sălaș de nebuni?

Ce să-i spui maimuței fără suflet, cu aer funerar?

Sufletul mă doare, dar nu pot lua tristețea-n război,

Fii generos, spune inimii mele să nu mai bată iar.

Fari⁴ suferă de dor, în templul mic și șubrezit,

Tânjește dup-al ei iubit și după ochii lui de jar.

Farrokhlaghá a tăcut. Cu ochii ațintiți în pământ, Mounes nu spunea nimic. Farrokhlaghá a privit-o o vreme, abia stăpânindu-și neastâmpărul. În cele din urmă, a întrebat-o:

— Ce părere ai? Știu, desigur, că e plină de greșeli și de stângăcii. Dar până acum nu am mai scris poezii. E prima mea încercare.

— Lăsați-mă s-o citesc singură. N-am înțeles prea bine.

Farrokhlaghá i-a întins foaia de hârtie. Mounes a început să citească încet, cu atenție. Farrokhlaghá stătea ca pe spini. Știa că Mounes nu este critic literar, dar, orișicât, era o persoană care citea gândurile și avea destule calități care nu puteau fi trecute cu

vederea. Agitată, Farrokhlaghá se uita când la copaci, când la apa havuzului. Într-un târziu, Mounes a spus:

— Nu vă supărați, de ce ați invocat la început zaharnița fără zahăr?

Părea că Farrokhlaghá aștepta tocmai această întrebare.

— Vezi, eu dau mare atenție lucrurilor, a explicat ea zâmbind. M-am uitat de multe ori la zaharnițe. O zaharniță fără zahăr arată foarte trist.

Mounes a clătinat din cap.

— Tot ce se poate. Însă aici, unde ați spus „degetar fără cizmar“, e cam ciudat. Croitorii folosesc degetarul, nu cizmarii.

Farrokhlaghá a înlemnit. Ar fi vrut să-i spună că nu e adevărat, că și cizmarii îl folosesc, dar începuse să aibă și ea dubii.

— Ești sigură? a întrebat-o.

— Nu știu, a răspuns Mounes. Dar din câte îmi amintesc, croitorii îl folosesc.

— Și atunci cizmarii ce folosesc?

Mounes a rămas o vreme pe gânduri. Deși avea o memorie foarte bună, nu reușea să-și amintească acest amănunt.

— Nu știu, pe cuvânt!

— E grav, a constatat Farrokhlaghá. Dacă schimb „cizmar“ cu „croitor“, toate rimele vor fi date peste cap.

— Poate că n-ar fi așa de rău să folosiți „croitor“, a spus Mounes. Oricum unele rime nu prea au sens. De exemplu, „tristețe fără stăvilar“, sau „chip trist și hoinar“, sau „să nu mai bată iar“. Nu prea le văd rostul. Ați putea schimba totul în așa fel încât să rimeze cu „croitor“. Apoi, mai e și acest șarpe de la mal... Poate că unora le-ar plăcea, dar eu nu înțeleg ce semnificație are. Sau ochii de jar...

Farrokhlaghá era distrusă sufletește. Mounes știa că, în clipele acelea, în mintea ei se prăbușea un castel de aur.

— Nu vă faceți sânge rău din pricina poeziei, a încurajat-o Mounes. Există și alte căi spre succes. Pictorul acela care a venit ultima dată, am citit în mintea lui că-și dorește să vă facă portretul. Ați putea să-i propuneți asta. Îl plătiți generos și cu siguranță o să vă facă portretul. Așa veți intra în contact cu tot felul de persoane celebre. Firește, deja cunoașteți mulți oameni importanți. Nu trebuie decât să le spuneți deschis că vreți să ajungeți în Parlament. Or să vă ajute.

Mounes a simțit că Farrokhlaghá încetase să mai dărâme castelul de aur din mintea ei și că se gândea deja la sugestiile primite. După câteva momente de reflecție, a spus hotărâtă:

— De săptămâna viitoare, trebuie să dăm din nou petreceri. Trebuie să-i chem înapoi pe Mosayyeb și pe Ahmad, pentru că o să avem nevoie de servitori.

Așa s-a și întâmplat. După o săptămână, musafirii au revenit. Au început să

primească și vizite din partea rudelor. Chiarși Amir Khan a venit de două-trei ori sub pretext că vrea să-și vadă sora. Acum era supus și politicos, nu mai îndrăznește să-o facă pe șeful cu ea. Se teme de ea. Venea singur, fără soție.

— De ce nu ți-ai adus și nevasta, Amir Khan? îl întreba Faezé de fiecare dată.

— Este foarte ocupată, doamnă. În plus, nu o prea duce mintea pentru asemenea activități. E doar o casnică, nu se pricepe decât la treburile casei.

— Nu-mi plac deloc casnicele. O femeie trebuie să știe să socializeze, să-și poată ajuta soțul să avanseze în societate, nu să stea toată ziua închisă în bucătărie. Tu, de exemplu, până când ai de gând să rămâi un biet funcționar mărunț? Trebuie să promovezi. Și pentru asta trebuie să-ți creezi relații cu oameni importanți. Eu întâlnesc aici atâtea personalități, că deja le-am pierdut numărul. Cu un singur cuvânt, aș putea să-ți deschid orice ușă.

— Îl cunoști cumva pe domnul Atrchiyan? a întrebat-o Amir. A fost aici săptămâna trecută. Chel, scund, roșu la față...

— Cum să nu! Fumează opiu împreună cu Manaqebi. E tot timpul aici.

Lui Amir Khan au început să-i sclicească ochii. Ori de câte ori stătea de vorbă cu Faezé, amintea numele lui Atrchiyan, pentru ca fata să-l întrebe ce dorește de la el. Faezé era însă prea isteată ca să ofere servicii gratis.

Farrokhlaghá poza pentru pictor. Acesta nu venea doar vinerea, ci și în zilele de marți, ca să o picteze. Plănuiau să organizeze o expoziție numai cu diferite portrete ale lui Farrokhlaghá. Promise atât de mulți bani de la ea, încât era dispus să-i organizeze și zece expoziții.

Mounes stătea mai mult în fundul grădinii. Continua să-l ajute pe grădinar să strângă rouă. Mosayyeb și Ahmad se ocupau de bucătărie și femeile nu mai erau nevoite să lucreze. Pe măsură ce se apropia iarna, Farrokhlaghá se gândea tot mai mult să scape de celelalte femei. Acum știa să se descurce singură. Expoziția se deschisese la sfârșitul toamnei. Se gândea să-și cumpere iar o casă în Teheran. Așa, putea să-și petreacă verile în grădina din Karaj, și iernile în oraș. Femeile începeau să-o încurce.

Într-o noapte din miez de iarnă, grădina a fost inundată de o lumină ciudată. Strălucirea a trezit-o pe Mounes, care dormea lângă fereastră. A deschis ochii și și-a spus: „Naște!“.

S-a ridicat, s-a îmbrăcat pe întuneric și a pornit spre capătul grădinii. Ninsese mult și grădina era îngropată sub nămeți. Strălucea toată și părea că întregul univers e doar lumină.

Zarrinkolah, care se transformase complet în cristal, scânteia în lumina din jur. Grădinarul stătea lângă perete și-și cârpea papucii.

— Trebuie să-o ajutăm! a strigat Mounes.

— Poate să nască de una singură, a răspuns calm grădinarul. Orice femeie adevărată

naște fără ajutor.

În zori, a venit pe lume un nufăr. Grădinarul a luat nufărul în căușul palmelor și l-a dus pe malul râului, unde săpase dinainte o groapă mică și o umpluse cu apă. Apa înghețase. Grădinarul a pus cu grijă nufărul pe gheață.

— O să moară de frig, a spus Mounes.

— N-o să moară, i-a răspuns grădinarul. O să facă rădăcini.

S-au întors în cameră. Pe pat, Zarrinkolah se ridicase tăcută în capul oaselor. Nu mai era transparentă. Redevenise ea însăși, doar că avea sânii plini de lapte. Grădinarul a îmbrățișat-o, i-a mângâiat părul, i-a sărutat mâinile și i-a masat picioarele.

— Acum trebuie să hrănim copacul, i-a spus.

I-a întins femeii un vas și aceasta l-a umplut cu lapte.

— Odihnește-te, a îndemnat-o grădinarul. Ai nevoie de un somn bun.

A luat vasul cu lapte și a pornit-o împreună cu Mounes spre copac.

— A înghețat, a constatat el. Asta îi face bine. Hibernează. La primăvară se va transforma într-un copac nemaivăzut.

Grădinarul a turnat apoi laptele încet, picătură cu picătură, la rădăcina copacului. Când a terminat, soarele se înălțase deja pe cer. S-a întors în odaia lui. Mounes a pornit spre casă printre copacii desfrunziți. Murise deja de două ori, așa că nimic nu mai putea să o mire. S-a oprit din drum și s-a sprijinit de un trunchi. „Am nevoie de ajutor“, și-a spus.

Într-un fel, în adâncul sufletului, o invidia pe prostituată. Câștigase prea ușor. Devenise lumină cu aceeași ușurință cu care râdea. Era o taină pe care Mounes nu o putea pricepe.

— Cum aș putea să devin și eu lumină? s-a întrebat ea cu voce tare.

Nu a primit nici un răspuns.

Știa că îi lipsește simțul transformării în copac. Natura ei era alta. Nu putea nici să nască. Știa că putrezea din interior. Putrezise în așteptare. Știa că lumina vine din iubire, dar ea nu simțise niciodată iubirea. Ajunsese să simtă fiorul miracolului, dar iubirea rămânea un ocean îndepărtat. Era departe și în același timp aproape. Știa că ar simți iubire dacă ar putea să atingă cu adevărat esența copacului, să o pipăie cu vârful degetelor, dincolo de scoarța groasă. Dar întotdeauna, întotdeauna simțea numai învelișul zgrunțuros. Nu percepea decât asprimea copacului, așa cum sesiza numai josnicia oamenilor. Chiar dacă ea nu avea nici un strop de josnicie în suflet, o cunoștea foarte bine. Nu o învățase. O știa.

Acolo, în pustiul din Karaj, Mounes simțise o patimă dezlănțuită. Din nefericire, cunoscuse patima înainte să o simtă. Acesta era neajunsul. Cu mintea, cunoștea totul și respingea cu groază experiența reală. Se temea de infamie, de dizgrație, de nimicnicie. Își dorea să fie doar un om neînsemnat, pierdut în mulțime, dar fără a fi conștient de

secretul propriei mediocrități. Nu cunoscuse niciodată sensul sărăciei, dar nu avusese nici bogății. Nu iubea viermii de pământ, nu simțea umilință în fața frunzelor uscate, nu murmura rugăciuni după ciripitul rândunelelor, nu escalada munți, nu privea răsăritul, nu veghea toată noaptea doar ca să admire Carul Mare. Nu observa nici o diferență între praf și nisip, dar putea face distincția dintre cer și pământ, deci nu vedea cerurile pământului, nici pământul cerului. Vedea că e pe cale să putrezească. „Bun, ce pot face?“, și-a spus. „Ce pot face cu toate aceste multe cunoștințe mărunte? Cum aș putea trece de ele?“

Farrokhlaghá se trezise și stătea în fața casei într-un capot de lână. Când a văzut-o pe Mounes, i-a strigat:

— E ghețarie în casă, ai lăsat cumva ușa deschisă?

— Vă rog să mă iertați, s-a scuzat Mounes.

Știa că Farrokhlaghá dorea să le vadă plecate. A întrebat-o:

— După părerea dumneavoastră, ce-aș putea face cu toate cunoștințele mele mărunte?

— Ce cunoștințe?

— Toate micile cunoștințe. De pildă, știu că doriți să plecăm din casă. De ce trebuie să știu asta?

Farrokhlaghá a ridicat din umeri. Se obișnuise deja cu Mounes și n-o mai speria abilitatea ei de a citi gândurile. Știa că nu are nici o importanță. Mounes era prea simplă ca să se folosească de ceea ce știa. Era doar chinuită de asta.

— Azi plec în oraș, i-a zis. Am închiriat o casă. Puteți rămâne aici cât vreți. Mă întorc la vară. Să-i dați cheia grădinarului când plecați și să-i spuneți să mi-o trimită.

- [1.](#) Metafora fluturelui de noapte care este irezistibil atras de flacăra lumânării și sfârșește mistuit de aceasta este foarte des folosită în poezia mistică persană (n.tr.).
- [2.](#) Prima lună din calendarul iranian (21 martie – 20 aprilie) (n.tr.).
- [3.](#) A șasea lună din calendarul iranian (23 august – 22 septembrie) (n.tr.).
- [4.](#) Diminutiv al numelui Farrokhlaghá. Conform normelor tradiționale din poezia persană, ultimul distih conține pseudonimul autorului (n.tr.).

Mahdokht

Mahdokht se plantase toamna pe malul râului. Toată toamna a gemut. Picioarele îi înghețau încet-încet în noroi. Ploile reci de toamnă i-au sfâșiat hainele. A rămas aproape goală, acoperită de niște zdrențe. A tremurat de frig până a venit iarna, când a încremenit cu totul. Dar ochii i-au rămas deschiși și privea tot timpul cum curge apa.

Odată cu primele ploi de primăvară, gheața care îi încătușa trupul a început să se spargă. Din degete au început să-i răsară mici ramuri, iar picioarele au prins rădăcini. Toată primăvara a ascultat cum îi cresc rădăcinile, cum absorb puterea pământului, cum i se răspândesc prin tot trupul. Zi și noapte asculta sunetul rădăcinilor. Când a venit vara, a văzut că apa e verde. Apoi toamna a adus înapoi frigul. Dar acum nu mai gema. Rădăcinile nu mai creșteau și corpul îi rămăsese nemișcat. Pe timpul iernii au hrănit-o cu picături de rouă. Deși înghețase complet, încă vedea apa. Era verde-albăstrie.

Primăvara următoare, se acoperise de muguri. A fost o primăvară frumoasă. Învățase cântecul apei și, atunci când îl cânta, inima îi era cuprinsă de bucurie. Își hrănea mugurii cu acea bucurie. Frunzele îi deveneau tot mai verzi, din ce în ce mai verzi.

Vara, apa râului era din nou albastră. Putea să vadă peștii înotând.

Frigul s-a întors odată cu toamna și cerul s-a făcut vinețiu. Dar bucuria care-i umplea inima nu s-a risipit, pentru că-și însușise întru totul natura de arbore și strânga, concentra totul.

În miezul iernii au început s-o hrănească cu lapte de om. A simțit o explozie de viață care i-a spart toată gheața de pe trup, deși primăvara era încă departe. Simțea însă și durere. Sentimentul fulminant care o copleșea aducea suferință. Rămăsese cu privirea ațintită asupra apei. Acum nu mai vedea un curs continuu. Râul curgea picurând, strop cu strop. Picăturile se prelingeau și Mahdokht simțea durere. Se dizolva în râu. Pătrunsese în picăturile de apă și simțea pulsul fiecăreia. A primit lapte de om timp de trei luni. La mijlocul primăverii, simțământul exploziv din interiorul ei a ajuns la apogeu. Deși s-a petrecut o explozie, nu a fost una bruscă, ci lentă, treptată. Era ca și

cum fiecare fibră din trupul ei voia să se separe de celelalte. Tot corpul i se dezintegra în gemete.

Într-o eternă metamorfoză, Mahdokht se desprindea de ea însăși. Simțea chinuri cumplite, simțea că naște. Ochii îi ieșeau din orbite de durere. Apa nu mai era acum compusă din picături, ci din atomi de eter, iar Mahdokht îi vedea. Se dezintegra împreună cu atomii de eter.

În cele din urmă, s-a sfârșit. Copacul s-a transformat în semințe. Un munte de semințe. Vântul a început să sufle cu putere. Semințele de Mahdokht au fost încredințate râului.

Mahdokht a călătorit, împreună cu râul, în întreaga lume.

Faezé

Toamna, aerul din oraș era curat și proaspăt. Mai ales pe la unsprezece dimineața era o adevărată plăcere să te plimbi pe străzi. Aproape în fiecare zi de toamnă, Faezé cutreiera străduțele orașului împreună cu Amir Khan. Ea venea în fiecare zi din Karaj. Cei doi se întâlneau în Piața 24 Esfand. Bărbatul se plângea de soția lui, iar femeia îl asculta cu răbdare. Soția lui era neglijentă, nu se pricepea la bucătărie și nici măcar nu știa să aibă grijă de copil așa cum trebuie.

Faezé îl compătimea pe Amir Khan și încerca să-l ajute cu sfaturi.

La mijlocul toamnei, Amir Khan a fost sancționat din cauza absențelor repetate, fiindu-i tăiate cincisprezece zile din salariu. Asta l-a supărat foarte tare, așa că și-a schimbat programul întâlnirilor, mutându-le la ora cinci după-amiaza.

Fata venea în fiecare zi din Karaj, la cinci după-masa, și se întâlnea cu Amir Khan în Piața 24 Esfand. Stăteau de vorbă. Uneori mergeau la cinema sau luau cina în vreun restaurant. După o vreme, devenise limpede că nu mai puteau continua așa. Era plictisitor. În plus, deja nu mai aveau ce să-și spună. Într-o zi, Amir Khan i-a zis:

— Poate că n-ar trebui să spun asta, dar nu cred că e bine că faci zilnic drumul din Karaj până aici și înapoi. Mi-e teamă să nu pățești ceva. Nu se cade ca o femeie să tot meargă singură pe drumul spre Karaj.

— Și ce propui să facem? l-a întrebat Faezé.

— Te poți muta înapoi în Teheran.

— În casa cui?

— Întoarce-te în casa bunicii tale.

— De parcă m-ar primi înapoi! Nu înțelege felul nostru de a trăi. Sigur se va gândi că am pățit vreo nenorocire și-o să fie și mai afurisită decât înainte.

— Aș putea să-ți închiriez o cameră.

— Amir Khan, să-ți fie rușine! Ți se pare că sunt genul de fată care ar face așa ceva?

— Atunci hai să încheiem o căsătorie temporară¹, așa n-ar mai fi probleme.

Lui Faezé nu-i plăcea deloc ideea de căsătorie temporară. Dar n-a spus nimic.

Într-o seară, s-au dus la un birou notarial ca să încheie căsătoria temporară. Notarul

le-a zis că nu oficiază decât căsătorii permanente. Așa că s-au căsătorit, dar în secret, pentru ca Amir Khan să aibă timp s-o pregătească pe soția lui. Au petrecut noaptea nunții într-o cameră de motel.

A doua zi dimineața, Amir Khan s-a trezit abătut. A căutat în zadar o batistă. Faezé nu l-a băgat în seamă și nici Amir Khan n-a spus nimic. S-a dus la fereastră și a rămas acolo o vreme, privind pierdut strada. Se simțea foarte nefericit, dar nu mai știa cui să se plângă.

— Trebuie să ne căutăm o casă mică, a spus într-un târziu Faezé.

— Ia stai puțin! O să te duc în casa mea.

— Doamne ferește! Crezi că aș accepta să trăiesc în aceeași casă cu cealaltă soție?

Niciodată!

Faezé a început să caute o casă și, în cele din urmă, a găsit una pe strada Salsabil. Amir Khan și-a găsit o slujbă mai bună, într-o companie comercială, ca să poată acoperi cheltuielile noii case, nădăjduind în continuare că Faezé îl va pune în legătură cu domnul Atrchiyan.

Viața lor nu e nici bună, nici rea. Merge mai departe.

1. Căsătorie încheiată pentru o perioadă limitată, practică uneori în islamul šiit și interzisă în cel sunnit (n.tr.).

Mounes

Mounes a mai rămas trei luni să-l ajute pe grădinar. Hrăneau amândoi copacul cu laptele lui Zarrinkolah. În a doua lună de primăvară copacul s-a despicat și într-o dimineață au văzut că se transformase într-un munte de semințe. Vântul a început să bată și le-a risipit în râu.

— Mounes, i-a spus grădinarul, acum e vremea să devii om.

— Dar eu vreau să devin lumină. Cum se poate transforma cineva în lumină?

— Înțelegând întunericul. Tu, ca toți oamenii obișnuiți, nu înțelegi că lumina și întunericul sunt una. Ascultă-mă pe mine! Trebuie să înțelegi întunericul. Asta e principiul. Nu căuta să devii lumină, pentru că odată ce-ai devenit lumină nu mai este cale de întoarcere. Uită-te la prietena ta. A vrut să devină copac și-a devenit copac. Nu a fost atât de greu pe cât credea. Din păcate, n-a devenit om, ci copac. Acum poate să reia mișcarea de la început, miliarde de ani de acum înainte, până se va transforma încet-încet din nou în om. Caută întunericul, începutul, adâncurile. Când vei ajunge în adâncul adâncurilor, vei găsi lumina în toată strălucirea ei, în propriile mâini, alături de tine. Asta înseamnă să devii om. Așa că du-te, fii om!

Mounes s-a răsucit și s-a înălțat spre cer, purtată de un vânt înnegurat. Într-o clipită, s-a trezit într-un deșert, un deșert nesfârșit.

Au trecut șapte ani și Mounes a trecut prin șapte deșerturi. Era obosită și slăbită și nu mai avea nici o dorință. Era plină doar de experiențe. Atât.

După șapte ani s-a întors în oraș. S-a îmbăiat, s-a îmbrăcat cu haine curate și a devenit o simplă învățătoare.

Farrokhlaghá Sadroddivan Golchehreh

Farrokhlaghá a rămas toată iarna în oraș, într-o casă închiriată. Pictorul era nelipsit de la ea. Avea douăzeci și cinci de ani și era plin de visuri de artist pe care i le împărtășea femeii. Toamna organizaseră o expoziție cu diverse portrete și schițe care o înfățișau pe Farrokhlaghá. În seara inaugurării au venit foarte mulți vizitatori, care au admirat lucrările și s-au arătat impresionați. A doua zi însă, sala era goală.

Tânărul pictor s-a demoralizat. Farrokhlaghá și-a petrecut toată iarna încercând să-l consoleze. La începutul primăverii era deja exasperată de văicărelile lui, așa că i-a dat bani să meargă la Paris și să studieze pictura alături de mari maestri.

După plecarea pictorului, Farrokhlaghá a rămas singură câteva zile. Se plictisea. S-a gândit să se întoarcă la grădină, dar nu le mai suporta pe femei.

Într-o zi a primit vizita domnului Marikhi, un vechi prieten al lui Fakhroddin Azod, care știa de relația lor. Stăteau mult de vorbă, zi de zi. Domnul Marikhi nutrea un adânc respect pentru ea și considera că are talente ieșite din comun care nu fuseseră valorificate așa cum trebuie. I-a propus să se căsătorească, oferindu-i astfel prilejul de a intra în înalta societate. Farrokhlaghá a acceptat.

Amândoi au evoluat. Marikhi a intrat în Parlament, iar Farrokhlaghá s-a implicat în acțiuni de caritate. Marikhi a fost decorat, iar Farrokhlaghá a devenit președinte onorific al unui orfelinat. Marikhi a fost trimis în misiune în Europa, iar Farrokhlaghá l-a însoțit.

Au o relație bună, nici caldă, nici rece.

Zarrinkolah

Zarrinkolah s-a căsătorit cu bunul grădinar. A rămas gravidă. A născut un nufăr. Și-a iubit mult copilul, care a crescut într-o mică groapă pe malul râului.

Într-o zi de vară, soțul i-a spus:

— Zarrinkolah, trebuie să mergem într-o călătorie.

Zarrinkolah a făcut curat în casă și a strâns hainele într-o boccea.

— N-avem nevoie de ele, Zarrinkolah. Lasă-le aici.

Femeia s-a supus. A lăsat bocceaua și și-a luat soțul de mână. Au mers pe malul râului și s-au așezat pe nufăr. Floarea și-a înfășurat petalele în jurul lor. S-au preschimbat în fum și s-au înălțat spre cer.